

Jaarverslag 2017

Vereniging Investeer in Human

Hilversum

Inhoud

Verslag Bestuur 2017

<i>Vooraf</i>	3
1. Kader	4
2. Organisatie	5
3. Human in 2017	6
4. Risicomanagement	13
5. Uitgangspunten financieel beleid	16
6. Samenstelling personeelsbestand	18
7. Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)	20
8. Rapportage Gedragscode Goed Bestuur en Integriteit	21
9. Bedrijfsvoeringverklaring	23

<i>Verslag Raad van Toezicht 2017</i>	24
--	----

Jaarrekening

Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)	29
Exploitatierkening 2017 volgens de categoriale indeling	31
Toelichting op de exploitatierkening per kostendrager	32
Toelichting op nevenactiviteiten 2017 per cluster	34
Kasstroomoverzicht over 2017	35
Sponsorbijdragen en bijdragen van derden	36
Direct aan derden toegekende subsidies	36
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	37
Toelichting op de balans per 31 december 2017	39
Toelichting op de exploitatierkening 2017	45
Statutaire regeling resultaatbestemming	52
Voorstel resultaat bestemming	52

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum	53
Controleverklaring	54

Vooraf

Op 26 januari 2018 zond Human op NPO3 primetime Living To The Max uit. Een documentaire over leven op het randje, en soms er overheen.

Terwijl we risico's overal zoveel mogelijk proberen uit te bannen bestaat er ook een wereld waarin mensen hun mogelijkheden tot het uiterste testen en daarbij zover gaan dat ze hun leven op het spel zetten. Psychiater en filosoof Damiaan Denys zegt in Living tot he Max: 'Voor wie de dood in de ogen kijkt, krijgt het leven meer betekenis.'

De medewerkers van Human zetten hun leven gelukkig niet op het spel in hun werk. Hun mogelijkheden tot het uiterste testen, die opdracht stellen ze wel aan zichzelf. Alleen dan krijgt wat ze maken betekenis.

We zijn ons er maar al te goed van bewust dat de lat hoog leggen, hoger, levensnoodzaak voor Human is willen we een duurzame toekomst tegemoet gaan. We onderzoeken hoe we onze mogelijkheden kunnen oprekken, hoe ver we kunnen gaan. En één ding weten we zeker: we kunnen dit niet alleen, zonder onze bondgenoten, ons netwerk, gaat het niet.

Op 16 juni 2017 kregen Sarah Sylbing en Ester Gould in Amsterdam voor hun Human-reeks Schuldig de Zilveren Nipkowschijf uitgereikt voor het beste tv-programma van het seizoen. Kees van den Bos, eindredacteur van het VPRO/Human-programma Argos, ontving de Zilveren Reismicrofoon voor het beste radioprogramma.

Trotser dan op die zomerse namiddag van 16 juni in het Amsterdamse Westerpark zijn we zelden geweest. Anderhalve prijs voor aspirant-omroep Human. Voor programmamakers die de lat hoog durfden te leggen en het haalden. En voor al diegenen die hen ondersteunden door vertrouwen. Niet alleen het vertrouwen dat ze het konden halen, ook het vertrouwen, opgevangen te worden als ze het onverhoopt niet zouden halen.

Het verslag over 2017 vertelt over successen, gehaalde doelen, teleurstellingen, gemiste doelen. Vooral over hoe we stap voor stap de lat hoger hebben gelegd. Een risico-matrix ontbreekt niet in het verslag, we vergissen ons niet in de werkelijkheid. Maar het zou Human beter schetsen als we ook een mogelijkheden-matrix hadden opgenomen.

Wij zien het verslag vooral als een hommage, niet alleen aan onze medewerkers, net zo goed aan de collega's van de VPRO, aan die van The School of Life en Brainwash, aan onze humanistische partners, aan al die anderen, die hun bijdrage leverden, en bovenal aan onze leden. Zij vormen voor ons het alternatief voor een wereld waarin wantrouwen in toenemende mate de norm lijkt te zijn, zij schonken vertrouwen. Zonder hen zou die memorabele 16 juni, het memorabele 2017 er nooit zijn geweest.

19 april 2018

Magdeleen Sturm, voorzitter Raad van Toezicht,
Willemien van Aalst, bestuurder (vanaf 1 januari 2018),
Bert Janssens, bestuurder (tot 1 januari 2018).

1. Kader

De Vereniging Investeer in Human verkreeg op 13 januari 2015 een voorlopige erkenning als aspirant-omroep voor de concessieperiode 2016-2021. De staatssecretaris van het Ministerie van OCW nam dit besluit op grond van ons bestand van meer dan 50.000 betalende leden, de positieve financiële positie, de voorgenomen samenwerking met de VPRO en de positieve adviezen die door het Commissariaat voor de Media, de Raad van Cultuur en de Raad van Bestuur waren uitgebracht over het Beleidsplan 2016-2021: *Durf te Denken*.

Missie, visie en strategie

In vier punten laat zich volgens het Beleidsplan de kern van Human samenvatten:

1.

Human, de humanistische omroep, is de Nederlandse publieke omroep, die de levensbeschouwing vertegenwoordigt van de ongeveer 23 procent van de Nederlandse bevolking, die het humanisme en de daarbij behorende kernwaarden van groot belang vindt. Human biedt een podium aan hun seculier levensbeschouwelijke perspectief. Kernwaarden, die onze achterban in samenhang deelt, zijn zelfbeschikking, verantwoordelijkheid, inlevingsvermogen, verdraagzaamheid, rechtvaardigheid, ruimdenkendheid en openheid.

Human richt zich niet alleen op de genoemde 23 procent van de bevolking, maar vandaaruit ook op andere publieksgroepen. Bijzondere aandacht is er voor jonge Nederlanders en actieve burgers.

2.

In crossmediale programma's, waarin ieder platform zijn eigen rol heeft, beoogt Human vanuit zijn levensbeschouwing bij te dragen aan de persoonlijkheidsvorming en het verwerven van het vermogen van het individu om weerbaar en veerkrachtig actief te participeren in de samenleving. Zelf denken, samen is het motto.

Vooraf vanuit filosofische en psychologische benaderingen draagt Human kennis over en worden persoonlijke levensvragen en maatschappelijke vraagstukken onderzocht. De journalistieke en verhalende programma's zijn altijd toegankelijk. Diepgang en lichtvoetigheid sluiten elkaar daarbij niet uit.

3.

Human maakt zijn programma's nooit alleen. Niet een mediaorganisatie is het doel, maar een mediabeweging. De omroepvereniging is daartoe vormgegeven als netwerk. Zij ontwikkelt haar programma's altijd in wisselwerking met haar leden, experts en geïnteresseerd publiek en is ingebed in samenwerkingsverbanden met de humanistische beweging, verwante maatschappelijke instellingen, educatieve organisaties en media. Via dit netwerk laat Human de publieke investering in zijn programma's renderen door strategieën die rondom en na uitzending langdurig bereik en impact vergroten.

4.

Human specialiseert zich in vier genres, die bij uitstek geschikt zijn om zijn doelen te verwezenlijken: filosofische en psychologische programma's, onderzoeksjournalistiek, documentaire en drama. Een hoge journalistieke en artistieke kwaliteit is kenmerk van ieder programma. Het humanisme is daarbij steeds het levensbeschouwelijke ijkpunt. Door zijn ervaring, kennis en werkwijze levert Human een toegevoegde waarde aan juist deze vaak kwetsbare genres, waardoor de publieke omroep zich sterker kan onderscheiden van de commerciële omroepen

2. Organisatie

De Raad van Toezicht bestond in 2017 uit Magdeleen Sturm (voorzitter), Sem Bakker (vice-voorzitter), Haroon Sheikh, Wim Boonstra en Yvonne Zonderop (vanaf 11juni).

Wim Boonstra (voorzitter) en Haroon Sheikh vormden de Auditcommissie.

Dagelijks bestuurder was in 2017 Bert Janssens. In 2017 werd hij terzijde gestaan door de staf, bestaande uit: Elise Beukelman-den Hartog (adjunct zakelijk leider), Marc Josten (hoofdredacteur), Sanne Breimer (hoofd online). Dagelijks bestuurder en staf vergaderen wekelijks.

Op 1 december trad Willemien van Aalst in dienst. Vanaf 1 januari 2018 heeft zij het dagelijks bestuur overgenomen van Bert Janssens.

Op grond van de media-wettelijke verplichting voor aspirant-omroepen om de verzorging van het media-aanbod onder te brengen bij een erkende omroep is met de VPRO een samenwerkingsovereenkomst gesloten. Productie, ledenadministratie, financiële administratie, ict, personeelszaken, vertegenwoordiging in organen van de NPO, huisvesting en overige huishoudelijke zaken worden verricht door medewerkers in dienst van de VPRO.

De Raad van Toezicht werd terzijde gestaan door de Programmaraad, die als bestuurscommissie advies uitbrengt over het gevoerde en te voeren programmabeleid. De Programmaraad bestaat uit leden afkomstig uit Humans' maatschappelijke netwerk en uit de media-wereld.

In 2017 bestond de Programmaraad uit:

1. Joachim Duyndam	Universiteit voor Humanistiek
2. Oscar van der Kroon	Eindredacteur NTR
3. Monique Busman	Producent De Familie
4. Astrid van Pelt	Vertegenwoordiger vanuit Jong HV
5. Eva Grosfeld	Universiteit voor Humanistiek
6. Ben van Heesbeen	Humanitas
7. Daan Roovers	Filosofie Magazine
8. Laurens Knoop	Brandstof
9. Floor Maas	Programmamaker De Vloer Op
10. John Appel	Documentairemaker/ eindredacteur
11. Cristel Sunter	Redacteur Human
12. Hasse van Nunen	Producent Een van de jongens
13. Martijn Walraven	Docent filosofie
14. Erik de Vreede	Digital Natives
15. Shirley Verschuren	Geestelijk verzorger HV
16. Kris Sloot	Online Marketeer/Programma-ontwikkelaar
17. Maartje Liebrechts	Beleidsmedewerker HV

De Raad van Toezicht vergaderde in 2017 op 16 februari (voltallig), 20 april (voltallig), 18 juli (1 afwezige), 5 oktober (1 afwezige), 9 november (voltallig) en 7 december (voltallig), twee keer meer dan het volgens het reglement vastgestelde minimum. De Auditcommissie vergaderde met de dagelijks bestuurder en de adjunct zakelijk leider op 31 januari, 4 april, 29 mei, 5 oktober en 31 oktober.

De Programmaraad kwam in 2017 vier keer bijeen. Op 6 maart, 11 september en 6 november betrof het reguliere vergaderingen. Op 7 december vond ook de jaarlijkse ontmoeting met de Raad van Toezicht plaats.

In het contact met de Raad van Toezicht en de dagelijks bestuurder werden de belangen van de medewerkers in 2017 waargenomen door de Personeelsvertegenwoordiging, bestaande uit Misja Pekel (voorzitter), Wilma Verbeek en Kees Vlaanderen. Ieder kwartaal organiseert de

Personeelsvertegenwoordiging de Personeelsvergadering, waarin medewerkers zich beraden over beleidsmatige ontwikkelingen.

3. Human in 2017

Welke doelen stelde Human zich in zijn tweede jaar als aspirant-omroep? Welke werden gehaald? Welke niet?

In het Jaarplan 2017 werd geschetst hoe Human er op 31 december 2017 uit zou moeten zien. Uitgangspunt waren het Beleidsplan 2016-2020 Durf te Denken, de evaluatie over 2016 (het eerste jaar als aspirant-omroep) en de begroting 2017.

2017 betekende voor Human een volgende fase in de strategie om stap voor stap de aspirant-omroep Vereniging Investeer in Human (Human) op te bouwen. De keuze om dit geleidelijk te doen was een bewuste, zowel om inhoudelijke, personeelsmatige als financiële redenen. Alleen zo kon en kan naar onze overtuiging een duurzaam fundament onder het nieuwe Human gelegd worden.

Programmering

- Een onderscheidende plaats in de programmering van de NPO door vanuit de specifieke invalshoeken van Human actuele en urgente maatschappelijke ontwikkelingen op hoog vakmatig en artistiek niveau te agenderen.
- Daadwerkelijke crossmedialisering van ieder programma.
- Versterking van de netwerken rond ieder programma, gericht op uitwisseling van expertise en realisering van specifieke impact-strategieën.
- Het vergroten van bereik onder een jongere doelgroep.

Op basis van deze vier overkoepelende doelen uit het Beleidsplan 2016-2020 en de stappen die in 2016 zijn gezet werden de doelstellingen voor 2017 geformuleerd.

Van belang voor de verdere opbouw van Human was het beschikbaar komen in de lente van 2017 van de ORMA-erfenis ad 1,7 miljoen van de 2.42-omroep Human. Hiermee kon zowel online, op radio als op tv in lijn met de vier doelen versneld gewerkt worden aan programmatische innovatie, aan research en aan voorzieningen, die het duurzame perspectief beoogden te versterken.

Human.nl.

Human.nl werkte in 2017 voor het eerst in zijn bestaan met een kleine specifieke online-redactie, die zich wijdde aan de ontwikkeling van de portal en bijbehorende sociale media. Met dank aan de eerdergenoemde ORMA-erfenis kon een format ontwikkeld worden waarmee we op structurele basis onze ambassadeurs aan het publiek konden presenteren met actuele beschouwingen vanuit hun specifieke expertise. Niet meningsuiting is hier het doel, maar bijdragen aan meningsvorming.

Van belang is dat we een test-omgeving hebben kunnen realiseren waarmee de lang gewenste interactieve band met publiek en achterban gestalte kon krijgen.

Ook het koppelen van ons archief aan actuele ontwikkelingen heeft in 2017 voor een kwalitatieve versterking van het platform gezorgd.

Resultaat is dat de site zich ontwikkeld heeft van een programmagids naar een volwaardig medium, met de potentie om daadwerkelijk uit te groeien tot het plein waar alles wat Human is en beoogt, samenkomt.

In december 2017 verrichtte VPRO's Sandra van Laar onderzoek naar het verkeer in 2017 op human.nl en onze sociale media.

De bereikdoelstelling van 30.000 unieke bezoekers per maand voor human.nl, te realiseren aan het eind van het jaar, is in 2017 ruim gehaald met in december 42.562 unieke bezoekers. Deze stijging heeft zich in de eerste maanden van 2018 voortgezet. De stijging betrof niet alleen het aantal bezoekers maar ook de gemiddelde leestijd van de bezoekers.

Op basis van het door Van Laar onderzoek concludeerden we dat voor Human op facebook vooral short form video het meeste resultaat oplevert. Het engagement van ons facebook-publiek bleek groot te zijn, en dat is gezien het nieuwe algoritme van facebook voor de verdere online-ontwikkeling van groot belang. Dit algoritme maakt berichten van een organisatie als Human immers moeilijker vindbaar. Des te meer betrokken het publiek des te meer het bereik gecontinueerd kan worden.

Op twitter zorgen onze documentaires voor de meeste interactie. Human zal zich in de toekomst in zijn twitterstrategie dan ook specifieke aandacht aan het documentaire-aanbod besteden.

Aandachtspunt voor 2018 is de niet gerealiseerde doelstelling om een effectief ledenpanel tot stand te brengen. Een effectief format hiervoor dat de juiste verwachtingen over en weer creëert hebben we nog niet gevonden. Het onderzoek hiernaar wordt voortgezet..

Brainwash.nl

Ons tweede internetplatform, brainwash.nl inclusief sociale media, ontwikkelde zich verder tot de kern van de crossmediale programmering rond Brainwash, het hart van onze levensbeschouwelijke en filosofische programmering. De site richtte zich in het bijzonder op het jongere deel van leden en publiek.

De bereik doelstelling van gemiddeld 100.000 unieke bezoekers per maand werd in sommige maanden gehaald, maar structureel -zoals we voorgenomen hadden- niet. Een belangrijke oorzaak hiervan is volgens die analyse die we met NPO2 maakten dat een wekelijks ondersteunend tv-programma ontbrak. Dat is inmiddels gerealiseerd, met positieve gevolgen.

Het gemiddelde bereik over 2017 was 83.174 unieke bezoekers per maand. Het aantal facebooklikes was aan het eind van het jaar 51.148, het nieuwsbriefbestand steeg naar 27.126.

Dit bereik en de inhoudelijke ontwikkeling zorgden ervoor dat NPO2 besloot ook in 2017 te investeren in het crossmediale aanbod van Brainwash.

Vanuit de redactie zijn in 2017 naast de site het maandelijkse programma Brainwash Radio en in de zomer Brainwash Zomerradio gerealiseerd. Voor televisie maakte men de reeks Brainwash Talks en een serie programma's rondom het Brainwash Festival van 25 oktober 2017: Hoe Normaal Ben Jij.

Samengewerkt wordt met het Brainwash Festival, ooit door Human en zijn filosofisch netwerk opgezet om leden voor Human te werven. Het Brainwash Festival is inmiddels uitgegroeid tot het grootste jaarlijkse kennisfestival van Nederland met in 2017 5400 bezoekers.

Organisator van het festival is de Stichting Brainwash. Met de Stichting zette Human in 2017 de Brainwash Academie voort, een publiek-private samenwerking waarin Human in het kader van zijn hoofdactiviteit, de crossmediale Brainwash-programma's, en de Stichting ten bate van het festival filosofen, wetenschappers en kunstenaars samenbrengen die bijdragen leveren aan zowel onze programmering als aan het festival. De gelijkwaardige basis van deze samenwerking en de programmatische onafhankelijkheid van beide partners werd in 2016 in een overeenkomst vastgelegd.

Brainwash.nl is voor Human, maar ook in bredere zin voor de publieke omroep, pionier als het gaat om effectieve integrale, crossmediale programma-concepten.

In lijn met de strategie om ons bereik onder jongeren te vergroten sloot Human via projecten zich aan bij de NPO-jongerenplatforms zapp.nl, npo3.nl en radio3fm.nl.

Vooral het project Tussenuur was voor Human en voor de NPO van belang. Door de NPO-radiodirectie werd het omschreven als het maatschappelijke geweten van de zender. Dat werd bereikt door short form video's, die vaak in samenhang met maatschappelijke initiatieven zoals Open Up werden ontwikkeld.

Ingewikkeld, zowel bij Tussenuur als bij andere projecten, blijft dat de NPO aan de ene kant – met steun van Human- stuurt op het centraliseren van content gericht op jongeren, maar aan de andere kant niet beschikt over de structuren en bezetting om deze projecten gericht onder de aandacht van de doelgroep te brengen. Met als gevolg dat het bereik achterblijft. Op verschillende fronten zijn we inmiddels het gesprek met de NPO hierover aangegaan.

Onze samenwerking met Radio 3FM ten bate van Tussenuur staat model voor hoe Human de komende jaren een bijdrage wil leveren aan de ontwikkeling van de radio-programmering van de NPO. Niet alleen door programma's als Brainwash Radio en (in samenwerking met de VPRO) Argos op NPO Radio1 maar vooral door onze toegevoegde waarde aan te tonen door bij te dragen aan de overgang van de NPO radiozenders naar 360 graden-media.

Onze podcasts e.d. kunnen daarbij onderdeel zijn van de dagelijkse programmering op de zenders, ook van andere omroepen, en van de aan de zenders verbonden online kanalen.

In dit opzicht waren eind van het jaar de podcasts waarmee wij het Schuldig-project afronden exemplarisch. Ze werden prominent op nporadio1.nl uitgelicht en via de redactie van de site verspreid. Iedere aflevering kreeg ruim aandacht in Langs De Lijn e.o. van de EO.

Deze ervaringen hebben inmiddels in 2018 geleid tot nieuwe soortgelijke gezamenlijke projecten.

NPO2, NPO3/Zapp

Belangrijkste aandacht in 2017 werd besteed aan het ontwerpen van nieuwe programma's die tegemoetkwamen aan in ons beleidsplan vastgestelde doelen. In 2017 leidde dit mede dankzij de beschikbaar gekomen ORMA tot pilots en een groot aantal nieuwe programma's die in 2017 werden uitgezonden op NPO2 en NPO3/Zapp.

Human werkte in 2017 vanuit twee budgetten: het voor humanistische programma's geormerkte levensbeschouwelijke budget en het garantiebedrag vanuit OCW.

Herijking van het levensbeschouwelijke aanbod was de belangrijkste programmatische doelstelling voor 2017.

De programmering in het kader van het geormerkte levensbeschouwelijke budget is via de samenwerkingsovereenkomst die op 17 december 2015 werd vastgesteld, afgestemd met het Humanistisch Verbond (HV). In maandelijkse besprekingen bespraken directie van het HV en hoofdredactie de ontwikkeling van de programmering en de samenwerking. Waar Human in onafhankelijkheid zijn programma's ontwikkelde, richtte de samenwerking zich in het bijzonder op het realiseren van impact rondom specifiek humanistische thema's als Bildung, de rechten van ongelovigen, en menswaardige zorg. Op 4 december 2017 evalueerden bestuur en Raad van Toezicht van Human en directie en bestuur van het HV de samenwerking. Besloten werd op de ingeslagen weg voort te gaan.

Deze impact kreeg vorm door specials van het door het HV gefinancierde en geproduceerde (gratis) leden-kwartartaalijdschrift Human en door het HV gerealiseerde evenementen naar aanleiding van Human programmering. De genoemde thema's en programma's kwamen ook aan de orde op het Mag Het Licht Aan Festival, dat op zondag 24 september in een uitverkocht Muziekgebouw aan het IJ werd

georganiseerd door de Humanistische Alliantie, waarvan Human deel uit maakt. Human.nl besteedde ruimte aandacht aan het festival.

De evaluatie van het levensbeschouwelijke aanbod over 2016 leidde tot de notitie 'Onder de humanistische banieren'. Hierin werd gepleit voor een directere aansluiting van de levensbeschouwelijke programmering bij actuele ontwikkelingen. Een lichtere toon zou ervoor moeten zorgen dat bredere publieksgroepen zich aangesproken voelen door ons aanbod. Door deze veranderingen hoopten we in 2017 en verder een betere plaats in de schema's van vooral NPO2 te krijgen en zo het bereik te verhogen.

De meer actuele benadering en lichtere toon werden mede dankzij de ORMA-erfenis gerealiseerd bij de series What's The Right Thing To Do, Brainwash Hoe Normaal Ben Jij, Kwartslag, Control Alt Delete en Denktank.

Dankzij de ORMA-erfenis kon ook een pilot gemaakt worden voor het nieuwe in 2018 te programmeren Onderstromen, waarin Ad Verbrugge op reis door Nederland op zoek gaat naar de alledaagse wijsheid van alledaagse mensen.

In het geval van What's The Right Thing To Do kon door plaatsing in het avondschema van NPO2 een breder publiek worden bereikt. Hetzelfde gebeurde met Control Alt Delete dat primetime op NPO3 het jongere publiek van de zender bereikte.

Toch heeft onze levensbeschouwelijke programmering en ook die van andere omroepen nog steeds een grotendeels marginale positie in de programmering van de NPO-zenders. Terwijl het hier gaat om een genre dat bij uitstek onderscheidend is voor de publieke omroep. In samenspraak met de NPO vervolgen we ondanks deze constatering ook de komende jaren onze zoektocht naar programma's, die ons inhoudelijk levensbeschouwelijke profiel en de gewenste kwaliteit combineren met de potentie om een bereik te genereren, dat prominentere plaatsing in de schema's mogelijk maakt.

In de notitie Onder de humanistische banieren werden ook voorstellen gedaan om op meer structurele wijze te kunnen voldoen aan de minimaal 58 uur levensbeschouwelijke zendtijd, die aan het geormerkte budget gekoppeld is. In 2017 is dit aantal uren vooral door de toevoeging van het nieuwe programma Kwartslag gehaald, waardoor de problemen die zich op dit gebied in 2016 zich voordeden, opgelost werden.

Als het gaat om impact op het terrein van levensbeschouwing, dan verdient vooral het Zapp-programma Denktank het om genoemd te worden. Met lesprogramma's begeleid wordt het tot op de dag van vandaag veelvuldig door het Humanistisch Vormingsonderwijs en andere instanties gebruikt in groep 7 en 8 van basisscholen. Problematisch was het bereik van het programma op Zapp. Dat bleef te ver onder het gestelde doel om Denktank ook in 2018 in dezelfde vorm te continueren. In samenspraak met het netmanagement van Zapp zijn inmiddels plannen in ontwikkeling voor aangepaste programmering.

Ook in de overige programmering heeft Human in 2017 naast continuering en verduurzaming van bestaande programmering (o.a. Medialogica, De Vloer Op, De Vloer Op Jr., Het Filosofisch Kwintet, Duivelse Dilemma's, documentaires voor 2Doc) vooral ingezet op onderzoek naar programmatische vernieuwing, waarbij crossmedialisering, de integratie van impactstrategieën en verjonging van ons publiek belangrijke doelstellingen waren.

Het leidde mede dankzij de inzet van de ORMA-erfenis tot een programma voor en met actieve burgers, 'We doen het zelf wel', een programma over gedragswetenschap, Dat Had Je Gedacht, een politiek onderzoeksjournalistiek programma, Politicologica, en een documentaire reeks over de implicaties van de technologische ontwikkeling voor NPO3, Control Alt Delete. Living to the Max, door Human ook voor 2017 ontwikkeld voor NPO3, werd door de zender doorgeschoven naar januari 2018 en is inmiddels uitgezonden.

Belangrijkste vernieuwing op het documentaire vlak werd geleverd door de combinatie van onderzoeksjournalistiek met de documentaire aanpak bij Inzake Saoedi Arabië en De Europese Droom. Ook van belang was de investering in jeugddocumentaires. Het leidde tot Lenno en de Maanvis, winnaar van de prijs voor de beste jeugddocumentaire tijdens het IDFA 2017.

De vernieuwingsslag die gemaakt is, leidt in 2018 tot opname van een aantal van de in 2017 geteste programma's in ons vaste aanbod. Het geldt voor We Doen Het Zelf Wel, de onderzoeksjournalistieke documentaires, Het Kerstverhaal van De Vloer Op, de NPO3 documentaires, de jeugddocumentaires en Onderstromen.

Niet gecontinueerd worden Politicologica en Dat Had Je Gedacht, die inhoudelijk, qua vorm en bereik niet aan de verwachtingen voldeden. De thematiek van Dat Had je Gedacht is inmiddels geïntegreerd in human.nl door middel van de rubriek Denkfout van de Week.

De pilots voor een dagelijks programma voor NPO3 die we maakten in samenwerking met de producenten CCCP en Tuvalu leidden na overleg met het netmanagement van NPO3 niet tot een direct vervolg. Elementen uit de pilot worden nu verder ontwikkeld ten bate van een wekelijks programma. BBNVARA neemt weer andere elementen over voor het vervolgonderzoek naar het voor de ontwikkeling van NPO3 zo noodzakelijke dagelijkse ankerprogramma.

Vereniging

Als aspirant-omroep heeft Human een voorlopige erkenning tot 1 januari 2021. Ons onderzoek naar de juiste toekomststrategie is er mede op gericht om in de concessieperiode 2021-2026 in aanmerking te komen voor een volwaardige erkenning. Een van de voorwaarden hiervoor is volgens de huidige mediawet een ledenbestand van minimaal 150.000 betalende leden. Medio 2018 beslist Human of daadwerkelijk een campagne wordt gestart om het vereiste aantal leden te bereiken. In 2017 werd bewust niet geïnvesteerd in ledenwerving, wel werd geïnvesteerd in ledenbehoud en het opbouwen door middel van Customer Relation Management (CRM) van een netwerk van mensen die te kennen hebben gegeven geïnteresseerd te zijn in Human. Doelen voor 2017 waren:

- behoud van de circa 60.000 leden, die er per 31 december 2016 waren;
- versterking van inhoudelijke betrokkenheid van leden en achterban via Customer Relation Management (CRM) en Even Driven Marketing (EDM)
- versterking van de financiële positie.

60.000?

Op 31 december 2017 telde de Vereniging Investeer in Human 56.721 leden. Human heeft sinds 1 januari 2016 bewust gestuurd op retentie ten koste van actieve ledenwerving. Doel was om (dicht-) bij 60.000 leden als minimum te blijven. Dit vanuit de aanname dat dit aantal een goed fundament voor toekomstige ledenwerving zou kunnen vormen.

In 2017 werden we onaangenaam verrast door het bericht dat door de invoering van het nieuwe CRM-systeem van de VPRO, waarin ook de leden van Human zijn ondergebracht, er buiten een betalingsherinnering per post geen actie ondernomen is om de circa 2400 wanbetalers te bereiken. Deze leden moesten als gevolg daarvan afgeboekt worden.

Om ze te herwinnen is er per mail en telefonisch actie ondernomen. Dit leverde 552 herwonnen leden op. Al met al een aderlating, die gevoegd bij verloop dat als normaal te beschouwen is, ervoor gezorgd heeft dat de doelstelling van het behoud van 60.000 leden niet gehaald is.

Met de VPRO zijn afspraken gemaakt om in de toekomst door middel van meer gestructureerde en tijdiger rapportage gebeurtenissen als deze te voorkomen. Deze afspraken zijn inmiddels geïmplementeerd en worden naar behoren uitgevoerd.

150.000?

Tweede fundament van de toekomstige ledenwerving is onze CRM-strategie om potentiële leden en geïnteresseerden aan ons te binden, dan te betrekken, een relatie aan te gaan en op de hoogte te houden, met als doel om hen later op het juiste moment lid te maken. Doel is om eind 2018 150.000 mailadressen te hebben, buiten de mailadressen, die we van onze leden hebben om.

Eind 2017 had Human circa 110.000 mailadressen in het CRM-systeem. Dit is inclusief de leden.

De circa 40.000 mailadressen die we via onze programma-gerelateerde nieuwsbrieven, zoals die van Brainwash.nl, bezitten, bewaren we vanwege de in 2018 in te voeren nieuwe wet op de privacy in aparte systemen. Mogelijke dubbelingen van deze mailadressen met die in ons CRM-systeem worden in 2018 onderzocht.

De verwachting is dat het in het vooruitzicht van geplande activiteiten we dichtbij het gestelde doel van 150.000 mailadressen komen.

Om leden en geïnteresseerden te betrekken bij Human en goed op de hoogte te houden, versturen we verschillende nieuwsbrieven. Er zijn programmanieuwsbrieven, servicemails en een Human-brede nieuwsbrief; de Maand van Human. De abonnees van laatstgenoemde nieuwsbrief ontvangen previews en uitnodigingen voor Human-evenementen, naast informatie over onze programma's en daarmee verbonden luister- en kijktips.

In 2017 is het aantal actieve abonnees gestegen met bijna 40% van ca. 26.000 naar 35.000. Het gemiddelde openratio van deze nieuwsbrief over 2017 is 39.8%.

De Maand van Human is vanaf januari 2018 een tweewekelijkse nieuwsbrief. Hier is voor gekozen omdat er meer 'content' beschikbaar is vanwege de grotere online redactie, waarover Human in de loop van 2017 de beschikking kreeg. Door de frequentie te verhogen hopen we de nieuwsbrief abonnees intensiever aan Human te binden.

Ook in 2017 werkten Human en het Humanistisch Verbond samen ten bate van een gezamenlijk kwartaalmagazine voor leden. Het Humanistisch Verbond treedt hierbij op als uitgever en draagt zorg voor de financiering van redactie, opmaak en druk. De oplage van het magazine varieerde in 2017 tussen de 158.000 en 164.000 exemplaren. Human levert vanuit zijn programma-redacties redactionele input. Onderzocht is in 2017 of de Vereniging Investering in Human in staat is het tijdschrift per post naar haar leden te sturen. Dit bleek financieel niet haalbaar. Gevolg daarvan is dat de leden waarvan we het mailadres hebben de digitale versie ontvangen. De leden die geabonneerd zijn op de VPRO Gids kregen de hard copy in de bus. Voor onze naamsbekendheid en verdere zichtbaarheid is daarbij het bereik onder de overige abonnees van de VPRO Gids een prettige "bijvangst". Onafhankelijk onderzoek wees eerder in 2016 uit dat het tijdschrift hooggewaardeerd wordt.

Human ontmoet zijn achterban op festivals, (debat)bijeenkomsten, tentoonstellingen, masterclasses en andere activiteiten rond onze programma's. Veelal organiseert Human deze in samenwerking met onze netwerkpartners. Op onze evenementen worden direct aan de programma's gerelateerde vraagstukken op het gebied van levenskunst, de inrichting van de samenleving en de morele en ethische dilemma's van deze tijd aan de orde gesteld.

Voor zowel Human als zijn achterban zijn de ontmoetingen op deze evenementen van cruciaal belang. Belangrijke evenementen in 2017 waren het Brainwash Festival, Schuldig on Tour, de publieksdag n.a.v. Dat Had Je Gedacht, de meet-ups rond Medialogica en Duivelse Dilemma's, het Mag Het Licht

Aan Festival, het We Doen Het Zelf Wel Festival, de tournee van Dus ik Ben/De Opvoeders, Medialogica in de Klas en de publieksbijeenkomsten rond Kwartslag.

Het belangrijkste leden-evenement was de Algemene Ledenvergadering (ALV), die op zondag 11 juni 2017 in Beeld en Geluid in Hilversum plaatsvond. Human-hoofdredacteur Marc Josten opende de vergadering met een vlamdend betoog over de ontwikkelingen in de publieke opinie. Het jaarverslag werd gepresenteerd en goedgekeurd. Door de aanwezige leden werd Yvonne Zonderop benoemd als lid van de Raad van Toezicht en Magdeleen Sturm herbenoemd als voorzitter. Tijdens de vergadering werd door de leden het voorstel tot wijziging van de statuten aangenomen, en het jaarverslag 2016 vastgesteld. Tot slot spraken verschillende programmamakers van Human aan de hand van presentaties met de aanwezigen over hun werk.

ANBI-status

Nadat op de ALV de wijzigingen in de statuten waren goedgekeurd, kon de ANBI-status voor Human worden aangevraagd bij de Belastingdienst. In oktober 2017 heeft Human de ANBI-status verkregen, waardoor het vervolgens mogelijk werd om met belastingvoordeel te geven (periodieke) schenkingen te doneren.

Het verkrijgen van de ANBI-status heeft Human aangegrepen om de leden op de hoogte te brengen van de mogelijkheden. Hiervoor is een procedure ingericht en een schenkingsovereenkomst opgesteld. Als eerste actie heeft Human in december 2017 bericht naar alle leden gestuurd die we per mail mogen benaderen, met een oproep om te doneren

Naar aanleiding van dit bericht zijn in december bijna 450 donaties binnengekomen van 5 tot 1000 euro en zowel eenmalige als vaste schenkingen voor 5 jaar. Voor ons was dit eerste resultaat boven verwachting.

Organisatorische ontwikkeling.

Van belang voor de versteviging van de bedrijfscultuur was in 2017 de continuering van twee wekelijkse overleggen. Op maandagochtend was er de bijeenkomst van alle medewerkers, waarin de staf voor de medewerkers relevante onderwerpen inbrengt, medewerkers presentaties houden over de stand van zaken van hun werk, plenaire programma evaluaties plaatsvinden, of deskundigen korte referaten houden over voor Human belangrijke ontwikkelingen in media en samenleving.

Van belang voor de betrokkenheid van de medewerkers was daarnaast de continuering van de wekelijkse blog van de dagelijks bestuurder, waarin hij verslag doet van de op de donderdagse stafvergadering besproken onderwerpen en zijn dagelijks werk.

Nadat in 2016 op basis van de organisatiekosten, het OCW-garantiebedrag en het geormerkte levensbeschouwelijke budget de organisatie voorzien werd van een solide fundament, kon in 2017 expertise en mankracht aangetrokken worden om daadwerkelijk internet, sociale media en *branding* te integreren. Het transitie-proces van klassieke redacties naar multifunctionele teams dat in 2016 is ingezet kon zo verder zijn beslag krijgen.

Rond doorlopende titels als human.nl, brainwash.nl, Medialogica, De Vloer Op, Dus ik Ben, Denktank en Het Filosofisch Kwintet waren deze teams verantwoordelijk voor crossmediale uitingen, bijdragen aan tijdschrift Human, de netwerkstrategie via impact-evenementen, educatieve toepassingen en verenigingsactiviteiten.

Geïntegreerd in deze teams is in 2017 dankzij de steun van VPRO-deskundigen ook expertise op het gebied van de *branding* van Human en Customer Relation Management (CRM). Belangrijke stappen zijn gezet om de Human-huisstijl gericht door te voeren ten einde de zichtbaarheid van Human te vergroten.

Deze transitie maakte deel uit van de voorbereidingen om de organisatie klaar te maken voor de opvolging van de dagelijks bestuurder per 1 januari 2018, voor de (eventuele) in september 2018 te starten ledenwerfcampagne, voor de (eventuele) samenwerking per 2021 met de VPRO.

Eveneens in dit kader is de positie van de staf versterkt. Onder voorzitterschap van de dagelijks bestuurder wordt hierin samengewerkt door de hoofdredacteur, het hoofd online en de adjunct zakelijk leider.

Door VPRO-medewerkers Silvia van der Heiden en Hellen van Schelven werd onderzoek verricht naar hoe Human in 2018 het best binnen zijn beperkte middelen zijn marketing en communicatie zou kunnen verbeteren. Op basis van hun bevindingen werd een profiel opgesteld van een te werven hoofd marketing en communicatie. Deze is inmiddels aangesteld en versterkt sinds begin maart 2018 de staf.

Na een grondige evaluatie door Human en VPRO in november 2016 van de resultaten van de samenwerkingsovereenkomst en bijbehorende SLA's werd afgesproken dat de rapportages door de VPRO tijdiger en completer zouden worden geleverd, de inrichting van projecten, in het bijzonder die van intekening, gestroomlijnder zou worden en de liquiditeitsplanning een maandelijkse update zou krijgen.

Eind 2017 concludeerden VPRO en Human dat op deze terreinen aanzienlijke verbeteringen tot stand zijn gebracht.

Toekomstverkenning.

Op verschillende niveaus werkte Human volgens het jaarplan 2017 aan de verkenning van zijn toekomst op langere termijn. Het was vast onderdeel van de vergaderingen van de Raad van Toezicht, terugkerend onderwerp van gesprek in de stafvergadering, de maandagochtendbijeenkomsten met de medewerkers, het overleg met de VPRO en met ons netwerk binnen en buiten de publieke omroep.

Wat zijn de voor Human relevante sociale en culturele trends? Tot welke mediaontwikkelingen kunnen of moeten we ons verhouden? Wat zijn de mogelijkheden binnen de publieke omroep? Welke kansen liggen daarbuiten? Hoe kunnen de samenwerkingsverbanden met de VPRO en onze partners verder ontwikkeld worden? Welke scenario's dienen ontwikkeld te worden? Hoe verwerft Human vanuit zijn huidige voorlopige erkenning als aspirant-omroep een duurzame toekomst?

Uitgaande van de huidige mediawet en de samenwerkingsovereenkomst met de VPRO dient Human aan drie basisvoorwaarden te voldoen om per 1 januari 2021 in aanmerking te komen voor een volwaardige erkenning:

- Human dient zijn toegevoegde waarde aangetoond te hebben;
- Human dient een ledenbestand te overleggen van minimaal 150.000 betalende leden;
- Human dient, vanzelfsprekend bij voorkeur met de VPRO, deel van een samenwerkingsomroep te worden.

4. Risicomanagement

Human is een weinig complexe aspirant-omroep, die in het kader van de media-wettelijke verplichting de verzorging van zijn media-aanbod ondergebracht heeft bij de VPRO.

Voor de Raad van Toezicht en het bestuur vormen deze twee omstandigheden, de status van aspirant-omroep en het verplicht onderbrengen van de verzorging van het media-aanbod, de belangrijkste bron van risico's en onzekerheden, waaraan net zoals in 2016 permanente aandacht is besteed.

1. Human heeft als aspirant-omroep een voorlopige erkenning. De toekomst is per 2021 onzeker. Hoe Human in 2017 gewerkt heeft aan de verkenning van een duurzame toekomststrategie is eerder beschreven.

In het jaarverslag 2016 werd gesteld dat mocht Human onverhoopt geen doorstart kunnen maken doordat er geen erkenning voor de volgende concessieperiode wordt verleend, de contracten met medewerkers niet voortgezet kunnen worden. Dit risico gold ook in 2017 onverkort.

Human zelf zal niet in staat zijn de hieraan verbonden (frictie-) kosten te dragen, ook niet wanneer de maximaal toegestane reserve media-aanbod wordt ingezet. Het overgrote deel van de huidige medewerkers in vaste dienst is overgenomen van de 2.4.2.-omroep Human.

Wij gaan spaarzaam om met uitbreiding van dit bestand, alleen als het overeenkomstig is met het humane personeelsbeleid dat wij voorstaan. Ondanks dit bestaat er een risico dat Human aan het einde van de huidige concessieperiode niet kan voldoen aan zijn verplichtingen. Wij hopen vooralsnog dat tegen die tijd vanuit het Ministerie van OCW middelen ter beschikking komen om te voorzien in dit probleem, zoals wij eerder bij de opheffing van de 2.4.2.-omroep voor hetzelfde doel geholpen werden door het Ministerie.

2. In het kader van de toekomststrategie hebben bestuur, Raad van Toezicht en staf in 2017 intensief samengewerkt met betrekking tot het risico ten aanzien van de continuïteit van bestuur.

Gewerkt moest worden aan de opvolging van de dagelijks bestuurder, die in de tweede helft van de concessieperiode de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. We constateerden dat het van belang was de opvolging in 2018 geregeld te hebben. In dit middelste jaar van de concessieperiode dient immers de strategie voor de concessieperiode 2021-2026 op alle niveaus onderzocht en vastgesteld te worden.

Een van de risico's daarbij was dat gezien de onzekere toekomst van Human het wellicht moeilijk zou blijken te zijn een opvolger met de juiste capaciteiten en ervaring te vinden.

Daarnaast was het van belang de expertise en het netwerk van Bert Janssens voor Human te behouden.

In de procedure, waarbij ook gericht mensen gevraagd werden te solliciteren, kon tot onze vreugde uit verschillende goede kandidaten gekozen worden. Unaniem koos de commissie voor Willemien van Aalst. Na een inwerkmaand in december 2017 is de bestuurlijke verantwoordelijkheid per 1 januari 2018 aan haar overgedragen.

Met Bert Janssens werd afgesproken dat hij tot 1 oktober 2018 de hoofdredactie van Human versterkt.

Het risico ten aanzien van de continuïteit van bestuur dat wij aan het begin van 2017 hoog achtten, schatten wij aan het eind van het jaar (zeer) laag in.

3. Al voor de start van ons eerste jaar als aspirant-omroep constateerden we dat de inhoudelijke en financiële systematiek van de publieke omroep niet gericht is op het faciliteren van een beginnende aspirant-omroep, die niet of nauwelijks beschikt over een eigen vermogen. We hebben als gevolg daarvan in 2016 in het bijzonder aandacht besteed aan onze liquiditeit. Ook in 2017 is de liquiditeit continu gemonitord.

Het positieve exploitatieresultaat over 2016 droeg bij aan een positieve impuls van de liquiditeit. Het beleid om het vormen van een programmavoorraad waar mogelijk te vermijden droeg ook in 2017 hieraan bij.

Onze risicobereidheid met betrekking tot het liquiditeitsvraagstuk blijft laag. We stuurden erop in 2017 de RMA op het peil per 31-12-2016 te houden. Op grond hiervan schatten we het liquiditeitsrisico voor 2017 lager in dan we voor 2016 deden.

4. Indien Human in de concessieperiode 2021-2026 in aanmerking wil komen voor erkenning, dan zal hij zijn toegevoegde waarde aan de programmering van de publieke omroep moeten hebben aangetoond. Dit betekent in concreto dat Human programma's levert die nieuw zijn voor de zenders, netten en platforms. Zoals iedere omroep is Human afhankelijk van intekening. Niet altijd is in de schema's een goede plek voor onze programma's te vinden. Dit levert risico op voor de uitvoering van ons beleidsplan en onze zichtbaarheid.

In 2017 is met steun van de VPRO, in het bijzonder Roel Burgman, intensiever overleg met de NPO gevoerd om met behoud van onze thematieken en aanpak beter aan te sluiten bij de gestelde vereisten. In het bijzonder de ORMA-erfenis was hiervoor behulpzaam, het maakte het mogelijk gericht aan pilots en nieuwe programma's te werken.

Ook voor de bedrijfsvoering levert de afhankelijkheid van intekening risico op. De intekening maakt van ieder programma in wezen een project. Human gedijt juist door zich procesmatig te ontwikkelen. Hierbij hoort een basis-personeelsbestand dat wij vast aan ons willen binden. Door de intekensystematiek is de continuïteit van werk voor deze personeelsleden niet gegarandeerd, met het risico op frictie.

5. Human is sterk afhankelijk van zijn netwerk van zzp'ers. De DBA-wetgeving heeft in 2017 voor tal van problemen met researchers en redacteuren gezorgd die de noodzakelijke goede verstandhouding hebben verstoord en in een aantal gevallen tot opzegging van medewerking hebben geleid. Met kwaliteitsverlies als gevolg. Human is genoodzaakt de wetgeving toe te passen. In samenspraak met de medewerkers proberen wij waar mogelijk door maatwerk pijn te verzachten. Op juridisch gebied is de risico-bereidheid van Human laag. Het risico op kwaliteitsverlies schatten wij als gemiddeld in.

6. Het "verplichte neringdoen" bij de VPRO levert ook risico en onzekerheid op. Bestuur en Raad van Toezicht van Human hebben op alle vlakken de eindverantwoordelijkheid voor de wijze waarop Human zijn taken uitvoert en verplichtingen nakomt. Hoe die eindverantwoordelijkheid te dragen en om te gaan met de afhankelijkheid van de (bedrijfsprocessen van de) VPRO en daarbij ook de eigenheid van de organisatiecultuur van Human te bewaren is permanent onderwerp van gesprek tussen medewerkers, Bestuur en Raad van Toezicht van Human en VPRO geweest.

In de samenwerkingsovereenkomst en onderliggende service level agreements zijn deze risico's benoemd en waar mogelijk afgedicht. Door middel van periodieke rapportages informeert de VPRO over de wijze waarop de overeenkomsten worden uitgevoerd en de daarbij behaalde resultaten.

Ook bij de tussentijdse rapportage van onze accountant EY is aandacht besteed aan de risico's van Human van de afhankelijkheid van de VPRO. Wij hebben de accountant gevraagd bij de controle van de VPRO specifiek aandacht te besteden aan de doorwerking van bevindingen bij de VPRO voor Human en de wijze waarop bestuur en Raad van Toezicht waar nodig actie moet ondernemen.

Eerder, bij onze jaarverslagen over 2015 en 2016, hebben we al de risico's van de verplichte samenwerking benoemd in het kader van de regelgeving aangaande Europese aanbesteding. De media-wettelijke verplichting conflicteert hiermee en wij kunnen ook nu niet anders doen dan er vanuit gaan dat deze verplichting prevaleert.

7. Essentieel onderdeel van het beleidsplan op grond waarvan Human een voorlopige erkenning is verleend is het streven om in nauwe samenhang met verwante media en levensbeschouwelijke, maatschappelijke en culturele netwerken programma's en projecten te realiseren. De omroep niet als bolwerk, maar als netwerk.

Een effectief netwerk ontstaat alleen als de partners vanuit gelijkwaardigheid samenwerken. Die effectiviteit en gelijkwaardigheid staan wanneer er overgegaan wordt tot contracten of andere samenwerkingsovereenkomsten, die vanzelfsprekend van onze kant conform de mediawet en verdere regelgeving zijn, steeds onder druk. Er is veel uitleg nodig, meer dan dat kunnen we niet doen, al doet die uitleg in veel gevallen de wenkbrauwen van onze partners fronsen.

Het ontwikkelen van een effectief netwerk is voor Human niet alleen van belang voor onze programmering en de impact daarvan. Het speelt ook een cruciale rol in onze toekomststrategie, in het bijzonder de voorgenomen ledenwervingscampagne in 2018. Wij zijn permanent waakzaam om ervoor te zorgen dat onze compliance aan de mediawet en verdere regelgeving deze strategie niet blokkeert. In 2016 is hier veel aandacht aan besteed, met als gevolg dat in 2017 de samenwerkingen in de gewenste gelijkwaardigheid konden verlopen. Het risico op dit vlak schatten wij eind 2017 dan ook beduidend lager in.

De risicobereid van de overige genoemde risico's wijkt niet af van de huidige classificatie.

Onderstaand zijn deze risico's, zoals we die in 2016 en in 2017 hebben ingeschat in schema gebracht.

De risico's zijn gecategoriseerd in S= Strategisch, F= Financieel en P= Politiek

	2017				2016			
	categorie	laag	gemiddeld	hoog	categorie	laag	gemiddeld	hoog
Continuïteit na 2020	P			x	P			x
Continuïteit van bestuur	S F	x						
Liquiditeit	F	x			F		x	
Afhankelijkheid van de intekening	S F		x					
DBA wetgeving	S F		x					
Samenwerking met VPRO	S F P	x			S F P	x		
Netwerkstructuur	S F P	x			S F P		x	

5. Uitgangspunten financieel beleid.

Directe programmakosten en organisatiekosten

Human stuurde er als startende aspirant omroep in 2016 op om de directe programmakosten niet hoger te laten zijn dan de inkomsten uit de intekening en derden-financiering. Dat vroeg om een efficiënt productieproces en een efficiënte personeelsplanning. Met behulp van de VPRO en het personeel dat na de reorganisatie per 1 januari 2016 in dienst kwam en het gedachtengoed van de opgeheven 2.42 omroep als erfenis in onze broekzak hadden wij een zeer voorspoedige start in 2016.

Gedurende 2016 en 2017 heeft Human de organisatie langzaam opgebouwd. Voorkomen moest worden dat de kernorganisatie met vaste medewerkers te hard zou groeien in een periode dat de financiële zekerheid nog ongewis was door onbekendheid met het intekenproces en de financiële regels die daarbij gelden. Begin 2018 verwachten wij op de juiste organisatie-grootte te zijn.

Human heeft geen eigen gebouw en weinig faciliteiten. Door de intensieve samenwerking met de VPRO is dit niet nodig. De huurlasten in Hilversum en in Amsterdam kunnen worden gefinancierd uit de door de NPO vastgestelde vergoeding voor organisatiekosten.

Eigen Bijdrage

Aangezien Human een aspirant-omroep is met weinig verenigingsreserve en er voor de komende concessieperiode, volgens de huidige wetgeving 150.000 betalende leden moeten zijn, heeft Human geen eigen bijdrage kunnen leveren aan de programmering in 2017. De gehele verenigingsreserve wordt gereserveerd voor het behouden van de huidige leden en de toekomstige ledenwerving.

Reserve Media Aanbod

Human streeft naar een stabiele Reserve Media Aanbod (RMA) in meerjarenperspectief.

De hoogte van de RMA is van belang om risico's te kunnen dragen van lagere productiebudgetten, groeiende concurrentie (o.a. door buitenproducenten), de toenemende behoefte aan investeringen in programmaontwikkeling en om mogelijke (deel-)reorganisaties en frictiekosten te kunnen financieren.

De RMA dient tevens als werkkapitaal, is van belang voor het verkrijgen van kredieten, om de solvabiliteit op orde te houden en de rentekosten te drukken.

Na verwerking van het exploitatieresultaat 2017 belooft de RMA € 500.000, de maximaal toegestane grootte. De over te dragen RMA (ORMA) 2017 bedraagt € 385.384 (2016 € 211.723). Deze is programmatisch in te zetten in 2018. Over de ORMA 2016 zijn afspraken gemaakt met de NPO inzake programmatische inzet in 2018.

Liquiditeit

Door de langzame opbouw van de organisatie vanaf 1 januari 2016 en het positieve resultaat over 2016 waardoor de RMA maximaal kon worden opgebouwd waren er bij de start van 2017 geen liquiditeitsproblemen. In de loop van het jaar is de liquiditeitsprognose wederom gemonitord. Er werden geen problemen geconstateerd in 2017.

Gedurende 2018 zal de liquiditeitsprognose wederom worden gemonitord.

Nadere toelichting op de Exploitatie 2017 (x € 1.000)

Het boekjaar 2017 is afgesloten met een positief saldo uit gewone bedrijfsvoering ad 615k (2016: 762k).

De voornaamste oorzaak van het positieve resultaat is de langzame opbouw van de organisatie waardoor een overschot ontstond op de organisatiekosten ad 250k (begroot was 33k).

Op 1 januari 2016 heeft de Vereniging Investeer in Human op basis van overgang van onderneming de medewerkers overgenomen van de Stichting Humanistische Omroep. Een groot voordeel van deze overname was natuurlijk de rijke kennis van het personeel, de reeds bestaande research en aanloopkosten van nieuwe programma's die heeft geleid tot een zeer voorspoedige programmering in 2016. Deze voortvarende start is doorgezet in 2017. De medewerkers waren gemotiveerd en met behulp van de VPRO werd er goed ingetekend. In 2017 werden nieuwe formules bedacht en uitgewerkt. Alle productionele inspanningen hebben in 2017 daadwerkelijk tot uitzending geleid en zodoende tot volledige financiering. Er waren geen afwaarderingen op de voorraad noodzakelijk.

De baten stegen van 6.630k naar 8.491k. De voornaamste oorzaak van deze stijging was de inzet ad 1.032k van de ORMA 2016 van de Stichting Humanistische Omroep. Ook stegen de baten voor levensbeschouwelijke programmering in 2017 van 1.616k naar 2.131k.

Nadere toelichting op de balans per 31-12-2017 (x € 1.000)

Ultimo boekjaar zijn enkele grote mutaties in balansposten te zien;

De post onderhanden werken steeg van 482k naar 894k. Oorzaak hiervoor is vooral het doorschuiven van 2 series naar begin 2018.

De vorderingen stegen van 187k naar 329k.

In deze post zijn 2 grote vorderingen opgenomen;

- 1 de vordering op subsidiegevers betreft het NPO-Fonds ad 142k.
- 2 de vordering op de NPO ad 125k betreft omroepgelden 2017 en is in februari ontvangen.

Het risico dat deze vorderingen niet invorderbaar zijn is derhalve ingeschat op klein tot nihil. Van de overige twee kleine vorderingen ad 3k wordt het risico dat deze niet invorderbaar is op klein tot nihil ingeschat.

De schulden stegen van 1.670k naar 2.749k.

In de schulden aan leveranciers ad 964 (2016 ad 818 k) zijn o.a. de schulden aan de VPRO ad 302k opgenomen. Deze zijn volledig betaald in februari 2017. Dit betreffen voornamelijk de doorbelastingen o.b.v. de afgesloten samenwerkingsovereenkomst en een co-productieovereenkomst. Daarnaast is er een schuld opgenomen aan het CoBO (ad 65k). Deze schuld hoeft pas betaald te worden na oplevering van het uitzendgerede product.

Onder de overige schulden is de over te dragen reserve media-aanbod 597k (2016 ad 212k) en de verplichting aan vakantiedagen ad 27k verwerkt.

Onder de overlopende passiva zijn de vooruit ontvangen contributies verwerkt. Deze stegen van 225k naar 279k als gevolg van de contributieverhoging van € 5,72 naar € 10 die per oktober 2016 werd doorgevoerd.

De nog te betalen programmatische kosten stegen van 241k naar 639k. Deze post omvat alle verwachtte kosten voor de programmering in 2017 die nog niet daadwerkelijk tot een factuur of uitbetaling hebben geleid ultimo 2017. De stijging werd veroorzaakt door een hoog aantal programma's in het 4^e kwartaal 2017.

Van het positieve resultaat uit gewone bedrijfsvoering ad 615k is 230k aan het eigen vermogen toegevoegd (resultaat vereniging) en 0k ten gunste gebracht aan de RMA. Het restant ad 385k is als over te dragen reserve media-aanbod opgenomen onder de overige schulden.

6. Samenstelling personeelsbestand

Er werd gestart met 20 medewerkers (16,8 FTE). 19 van deze medewerkers waren in 2015 bij de Stichting Humanistische Omroep werkzaam.

Op 31 december 2017 waren er 35 medewerkers in dienst (28,8 FTE) (op 31 december 2016; 24 medewerkers en 20 FTE).

De verwachting is dat we in 2018 zullen groeien van 35 naar 37 medewerkers. De uitbreiding betreft de afdeling Marketing & Communicatie en is nodig in het kader van de ledenwervingscampagne tussen nu en 31-12-2019.

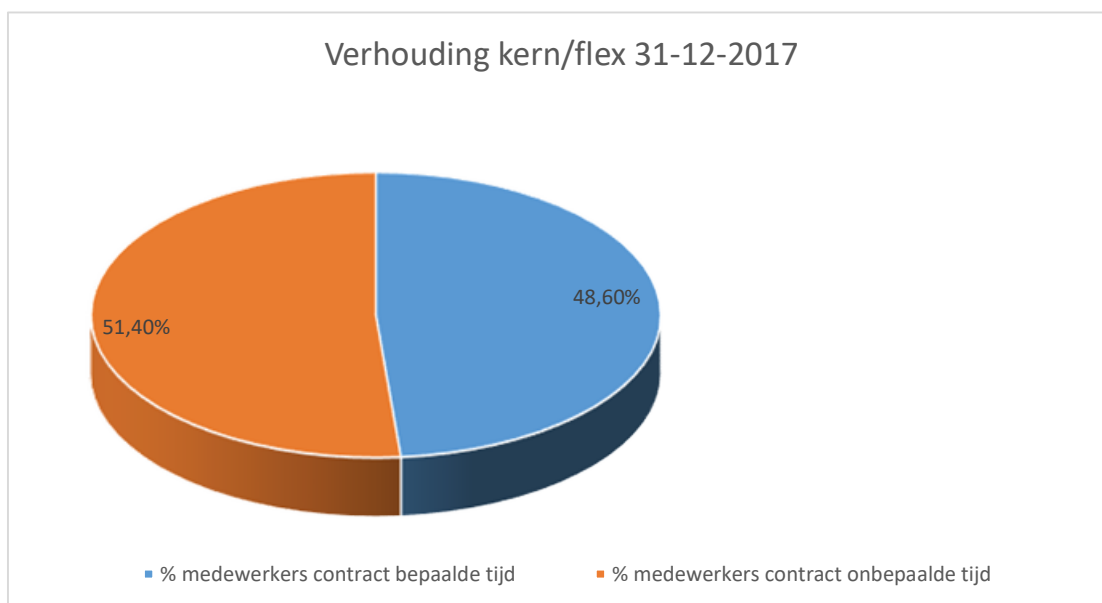
De percentuele verdeling tussen werknemers werkzaam op basis van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd en werknemers werkzaam op basis van arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd dienen binnen de volgende bandbreedte te blijven: 75% contracten voor onbepaalde tijd en 25% bepaalde tijd (conform CAO voor het Omroep personeel).

Door de gehanteerde project financiering binnen het intekenproces van de Publieke Omroep kon Human als startende onderneming niet voldoen aan de gewenste bandbreedte. Voor Human is het wel belangrijk om medewerkers vastigheid te geven maar de financiering van de banen op langere termijn prevaleert waardoor medewerkers voor onbepaalde tijd allen werkzaam zijn op tijdelijk gefinancierde projecten. In 2017 heeft Human programma's geproduceerd (en grotendeels ook al uitgezonden) die gefinancierd werden uit ORMA gelden (ad 1,2 miljoen). Omdat de inzet van deze 1-malige gelden geen vaste basis met zich meebrengt kon Human op deze projecten alleen

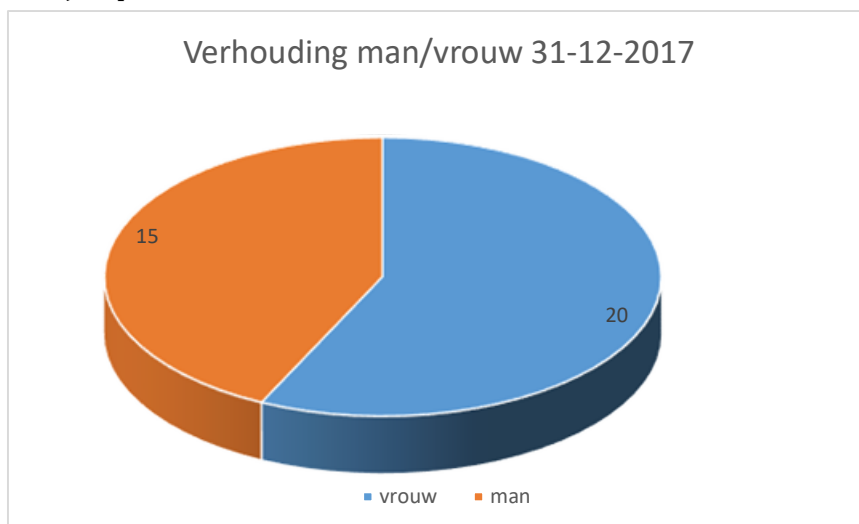
medewerkers inzetten met contracten voor bepaalde tijd. De op deze projecten in te zetten medewerkers vallen buiten de percentages van de bandbreedte (ongeveer 1 fte). In 2017 waren de cijfers als volgt:

Aantal medewerkers totaal : 35
 Aantal medewerkers bepaalde tijd : 17 (48,6%)
 Aantal medewerkers onbepaalde tijd : 18 (51,4%)

Aantal fte totaal : 28,8
 Aantal fte bepaalde tijd : 13,7
 Aantal fte onbepaalde tijd : 15,1

Leeftijdsopbouw

Vertrouwensfunctionaris

In 2017 is Sanne Breimer, hoofd online van Human, met unanieme instemming van het personeel aangesteld als vertrouwenspersoon. Begin 2018 zijn via de VPRO afspraken gemaakt met het bureau BING zodat Humanwerknemers de keus hebben zich te wenden tot een interne of externe vertrouwenspersoon.

In 2017 zijn geen meldingen geweest.

Diversiteit

Waar Human in zijn programmering veel aandacht besteedt aan de diversiteit van de Nederlandse samenleving is dit in zijn personeelssamenstelling onvoldoende gerealiseerd. Bij de evaluatie over 2017 is geconstateerd dat het eerder vastgestelde beleid niet heeft geleid tot de beoogde diversiteit in personeelssamenstelling.

Er is in 2017 een werkgroep samengesteld die voor de zomer van 2018 een aanbeveling moet doen aan bestuur en Raad van Toezicht.

programmastatuut

In 2017 is het programmastatuut opnieuw opgesteld en vastgesteld door de Raad van Toezicht na overleg met personeel en personeelsvertegenwoordiging.

7. Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) exclusief van toepassing. Dat betekent dat er vanaf die datum dezelfde privacywetgeving geldt in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt dan niet meer.

Vanaf september 2017 is er binnen de VPRO en Human een werkgroep samengesteld om de gevolgen in kaart te brengen en de te nemen stappen te bepalen.

In verband met de invoering van de AVG worden binnen de VPRO en Human de volgende stappen ondernomen.

1. Er wordt een register aangelegd (een overzicht in Excel opgesteld) van de verschillende gegevensverwerkingen binnen de VPRO (per afdeling) en de Human.
2. Er wordt een incidentenregister aangelegd (Excel overzicht) voor de VPRO en de Human waarin iedere organisatie haar incidenten met betrekking tot persoonsgegevens kan registreren (waaronder mogelijke datalekken).
3. Er wordt onderzocht of er een PIA (privacy impact assessment) uitgevoerd moet worden voor bepaalde vormen van persoonsgegevens verwerking.
4. Er wordt een privacy beleid uitgewerkt.
5. Er wordt als onderdeel van het privacy beleid een klantenprotocol opgesteld, waarin duidelijk wordt omschreven welke persoonsgegevens de VPRO en Human van klanten kunnen verzamelen, voor welke doeleinden, hoe lang en wat de rechten van de 'klanten' zijn.
6. Er wordt als onderdeel van het privacy beleid een nieuw privacy statement opgesteld.
7. Er wordt een verwerkerovereenkomst opgesteld tussen VPRO en Human.
8. Er wordt geïnventariseerd met welke externe partijen wordt samengewerkt waarbij persoonsgegevens worden uitgewisseld. Hierbij wordt gekeken met welke partijen een verwerkerovereenkomst moet worden gesloten.
9. Het protocol datalekken wordt aangepast.
10. Er wordt een presentatie gemaakt.
11. Er wordt door ICT een gebruikershandleiding geschreven met regels over het gebruik van devices (laptops, telefoons etc.) en het omgaan met persoonsgegevens en andere vertrouwelijke informatie.
12. Er worden per afdeling en voor Human in geheel, trainingen ingepland.

De planning is dat al deze punten voor 25 mei 2018 gereed zijn.

8. Rapportage Gedragscode Goed Bestuur en Integriteit

Een belangrijk inzicht in risicobeheersing, met name met het oog op compliance, rechtmatigheid en transparantie, vormt de rapportage Gedragscode Goed Bestuur en Integriteit.

In deze rapportage wordt ingegaan op de stand van zaken rond de implementatie en de naleving van genoemde richtlijnen en regelingen in het verslagjaar 2017.

Informatievoorziening aan betrokkenen

De richtlijnen zijn ter kennis gebracht van alle betrokkenen en zijn te raadplegen op de website. In alle relevante contracten – zowel CAO als freelance – wordt verwezen naar de richtlijn waarbij contractanten zich akkoord verklaren met de inhoud.

De adjunct zakelijk leider is als compliance-officer de aangewezen contactpersoon voor die gevallen waarin sprake is van een meldingsplicht voor medewerkers en overige functionarissen. Zij is in deze hoedanigheid tevens de vertrouwenspersoon. De richtlijnen en het belang van naleving zijn gedurende het jaar aan de medewerkers kenbaar gemaakt.

Richtlijn 1 Goed bestuur en toezicht

Deze richtlijn geeft gedragsregels voor topfunctionarissen en toezichthouders, voor de inrichting van de organisatie van omroepinstellingen - inclusief de verhouding tussen toezicht en bestuur - voor de honorering van functionarissen en toezichthouders, verslaglegging van werkzaamheden en voor de wijze waarop leden invloed uit kunnen oefenen.

Voor wat betreft de beloningen/onkostenvergoedingen zijn de omroepbrede (cao-) regels van toepassing op (alle) topfunctionarissen. Voor de leden van de Raad van Toezicht geldt een vacatieregeling en onkostenvergoedingsregeling. Eén en ander wordt nader toegelicht in de jaarrekening.

Met de huidige two tier-structuur (besturend orgaan en toezichthoudend orgaan) voldoet Human aan de eisen vastgelegd in de richtlijn.

Richtlijn 2 Integriteit

Deze richtlijn bevat normen over integer handelen van omroepen en medewerkers bij de uitvoering van hun taken. Daarbij gaat het om zaken als belangenverstremgeling, nevenfuncties, geschenken, declaratiegedrag, gebruik voorzieningen en reizen. Alle CAO-medewerkers en de Raad van Toezichtleden werd verzocht over 2017 de volgende informatie te verstrekken:

- of, en zo ja welke nevenfuncties zij vervullen;
- welke financiële belangen zij of hun partner hebben in media gerelateerde bedrijven;
- welke geschenken met een waarde boven de 50 euro zij hebben ontvangen of weggegeven in relatie tot hun werk bij Human.

De uitkomst van de jaarlijkse informatieverstrekking door alle medewerkers en toezichthouders over 2017 gaf geen aanleiding tot het nemen van maatregelen. Gevallen van fraude, misbruik of oneigenlijk gebruik en afwijkingen van de integriteitscode zijn ons niet gemeld en anderszins ook niet bekend.

Voor het overige zijn de onderdelen van deze richtlijn betreffende belangenverstremgeling en aanbesteding van belang:

- Indien met een opdracht meer dan € 50.000 is gemoeid, moet bij tenminste drie organisaties/bedrijven een offerte worden aangevraagd. Dit is niet van toepassing indien het een opdracht tot het maken van een televisie- of radioprogramma, dan wel internetcontent, dan wel de uitzonderingen genoemd in de Europese aanbestedingsrichtlijnen betreft. Daarmee is de werkingssfeer van deze bepaling sterk gelimiteerd.
De adjunct zakelijk leider draagt zorg voor navolging van deze richtlijn.
- Een accountant is ten hoogste vijf jaren achtereenvolgend verbonden aan een media-instelling als degene die de jaarstukken controleert. Toegestaan is dat binnen een kantoor aansluitend wederom voor

ten hoogste vijf jaren een andere accountant met de controle wordt belast, mits in dat geval het kantoor waarborgt dat een nieuw team medewerkers bij de controle wordt ingezet. Aan deze voorwaarden is voldaan. Human volgt hierin de keuze van de VPRO.

Richtlijn 3 Verslaglegging

In deze richtlijn worden de eisen vastgelegd waaraan de verslaglegging over de activiteiten van de omroepinstellingen moet voldoen. Human legt op allerlei verschillende niveaus verantwoording af over het gevoerde beleid.

In het *jaarverslag* ten behoeve van de Algemene Ledenvergadering doen de Raad van Toezicht en de dagelijks bestuurder conform het bepaalde in de statuten integraal verslag van het gevoerde beleid inclusief rekening en verantwoording in de vorm van de jaarrekening met accountantsverklaring.

De jaarrekening wordt opgesteld conform de eisen gesteld in het Handboek Financiële Verantwoording en wordt voorgelegd aan het Commissariaat voor de Media. Voorts legt de Raad van Toezicht jaarlijks een jaarplan inclusief meerjarenbegroting voor aan de ALV waarin strategie en toekomstig beleid worden toegelicht.

Tenslotte stelt de dagelijks bestuurder jaarlijks conform artikel 31 b van de WOR een *sociaal jaarverslag* op waarin ingegaan wordt op de ontwikkelingen op het terrein van het personeelsbeleid. Dat verslag wordt besproken met de personeelsvertegenwoordiging.

Voor alle verslaglegging geldt dat deze zal zijn afgerond voor 1 mei 2018. Daarmee voldoet Human aan de eisen van de richtlijn inzake algemene en financiële verslaglegging.

In de *bedrijfsvoeringverklaring* verklaart de dagelijks bestuurder dat niet is gebleken dat de bedrijfsvoering tekort is geschoten. In deze verklaring dient verwezen te worden naar tevoren vastgelegde eisen. Deze verklaring is afgegeven.

In de richtlijn worden de volgende facetten genoemd die daarbij aan de orde kunnen zijn:

- administratieve organisatie en maatregelen van interne controle, inclusief systeem van informatievoorziening aan werkprocessen.

Vanaf 2016 heeft Human een overeenkomst met de VPRO om het media-aanbod te verzorgen. In diverse SLA 's (service level agreements) is precies vastgelegd aan welke voorwaarden beide partijen moeten voldoen. De financiële en productionele processen zijn gedetailleerd vastgelegd.

- kwaliteitsborging: kwaliteit van prestaties én werkprocessen.

Financiële borging vindt plaats op basis van het handboek financiële verantwoording en de interne regelingen met betrekking tot de Administratieve Organisatie (VPRO). Het verzorgen van het media-aanbod is opgedragen aan de VPRO waarbij rapportage aan de opdrachtgever (Human) een cruciale rol speelt. Inhoudelijke en financiële narekeningen worden met alle betrokkenen doorgesproken en vastgelegd in het financiële systeem. Voor de programmasector gelden afspraken rond evaluatie van programma's in redacties, met de hoofdredactie, de wekelijkse medewerkersbijeenkomst, de programmaraad en het management van de NPO-zenders en netten.

Richtlijn 4 Beloningskader Presentatoren in de Publieke Sector

Alle bij Human werkzame presentatoren ontvangen een jaarhonorarium dat binnen de gestelde normen valt. Human voldoet dus aan deze richtlijn en rapporteert hierover jaarlijks aan de NPO.

Richtlijn A. Klokkeluidersregeling

In het kader van de klokkeluidersregeling is de voorzitter van de personeelsvertegenwoordiging door de directie aangewezen als vertrouwenspersoon. Er hebben zich in 2017 geen meldingen

voorgedaan. Kennis is genomen van de Wet Huis voor de Klokkeluiders. Human acht de uitgangspunten van deze wet van groot belang, maar heeft hem niet geïmplementeerd omdat ons personeelsbestand minder de gestelde 50 medewerkers telt.

Richtlijn B. CIPO

In deze richtlijn is vastgelegd wat de taken en werkwijze van CIPO zijn. Ook is vastgesteld dat het budget niet van de omroepen komt, maar direct vanuit het ministerie van Onderwijs, Cultuur en wetenschap. Daarmee is de onafhankelijkheid van CIPO zo veel mogelijk verzekerd.

9. Bedrijfsvoeringverklaring

Hierbij verklaren wij dat ons gedurende of na het verslagjaar niet is gebleken dat de bedrijfsvoering tekort is geschoten. De bedrijfsvoering is gevoerd conform vastgesteld beleid.

Bedrijfsvoering is hier gedefinieerd als:

- Risicomanagement: de wijze van sturing en beheersing inzake de onderstaande risico's
 - strategische risico's
 - operationele risico's
 - financiële risico's
 - compliance risico's (naleving wet- en regelgeving)
- Administratieve organisatie en het systeem van informatievoorziening
 - Managementinformatiestromen
 - Registratie van verplichtingen en contracten
- Kwaliteitsborging: de wijze van sturing en beheersing inzake kwaliteitsdoelstellingen (beleid)
- Personeel: de wijze van sturing en beheersing inzake personeelsdoelstellingen (beleid)
- Integriteit:
 - de wijze van sturing op en beheersing van integriteitsdoelstellingen (beleid);
 - uitleg van afwijkingen betreffende de 'Gedragscode Goed Bestuur en Integriteit Publieke Omroep 2012'; en informatie over misbruik en oneigenlijk gebruik
- Scheiding van publieke en private geldstromen: sturing en beheersing inzake de scheiding van hoofd- en neventaken

Tevens verklaren wij dat de aan ons rapporterende en wijzelf in het verslagjaar hebben gehandeld volgens de richtlijnen zoals deze vastgelegd zijn in de gedragscode goed bestuur en integriteit Publieke Omroep.

Indien wij van mening zijn dat wij deze verklaring alleen kunnen afleggen onder bepaalde voorwaarden of met inachtneming van enig voorbehoud, maken wij die hierbij kenbaar.

Deze bedrijfsvoeringverklaring is opgesteld en ondertekend door het besturend orgaan en is besproken met het toezichthoudend orgaan.

Hilversum, 19 april 2018.

A.Janssens,
bestuurder/hoofdredacteur (tot 1 januari 2018).

W.E. van Aalst,
bestuurder/hoofdredacteur (vanaf 1 januari 2018).

Verslag Raad van Toezicht 2017

Ook 2017 was voor de Raad van Toezicht een intensief jaar. Naast de reguliere vergaderingen waren er tal van formele en informele bijeenkomsten, waaraan de toezichthouders deelnamen. Deze waren noodzakelijk om op de juiste wijze op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen binnen de mediawereld, de publieke omroep en -in het bijzonder met het oog op procedure voor opvolging van de bestuurder/hoofdredacteur- binnen Human.

Samenstelling

Per 31 december had de Raad van Toezicht in statutaire zin geen vacatures. Ruimte was er voor een toe te voegen toezichthouder met media-expertise. Deskundigheid was al voor handen op organisatorisch, bedrijfskundig, juridisch, filosofisch en financieel terrein. In 2017 werd op basis van de opgestelde profielschets Yvonne Zonderop benoemd. Daarmee werd de wens om in de Raad van Toezicht deskundigheid op het terrein van de media, ook met betrekking tot de systematiek van de publieke omroep vervuld.

Commissies

De Raad van Toezicht werd bijgestaan door twee commissies: de Programmaraad en de audit commissie.

De Programmaraad adviseert de Raad over het te voeren programmabeleid en toetst gerealiseerde programma's aan het vastgestelde beleid. Om de andere vergadering van de Programmaraad nam een toezichthouder deel aan de beraadslagingen. Het verslag van de vergadering van de Programmaraad stond op de agenda van iedere vergadering van de Raad van Toezicht.

De Auditcommissie vergaderde met de dagelijks bestuurder en de adjunct zakelijk leider op 31 januari, 4 april, 29 mei, 5 oktober en 31 oktober over de financiële ontwikkeling van Human. Aan de Raad van Toezicht rapporteerde de commissie vervolgens haar bevindingen.

Via de voorzitter onderhoudt de audit-commissie contact met de accountant (EY) namens Human.

Vergaderingen

De vergaderingen werden voorbereid door de voorzitter met medewerking van de dagelijks bestuurder, de adjunct zakelijk leider en het secretariaat. Deze medewerkers woonden ook de vergaderingen bij. Stafleden van Human woonden agendapunten bij die betrekking hadden op hun specifieke vakgebied.

Op 22 februari 2018 evalueerde de Raad van Toezicht zijn functioneren over 2017, waarbij de genoemde medewerkers niet aanwezig waren. Dat leidde tot de beoordeling dat de Raad als geheel en de individuele leden naar behoren functioneren. Wel nam de Raad zich voor om in 2017 meer ruimte te nemen om ook verkennend over (maatschappelijke) thema's te spreken die relevant zijn voor (de toekomst van) Human.

Terugkerende punten op de agenda van de vergaderingen in 2017 waren de volgende:

- De voortgang van de samenwerking van Human met de VPRO, Brainwash en het Humanistisch Verbond kwam op iedere vergadering aan de orde. Getoetst werd of de ontwikkeling verliep overeenkomstig de in het Jaarplan 2017 en in de verschillende overeenkomsten gestelde doelen en of voldaan werd aan wet- en regelgeving voor de publieke omroep. Verslag werd gedaan van de aparte overleggen die leden van de Raad en de dagelijks bestuurder voerden met de Raad van Toezicht en dagelijks bestuurder van de VPRO en met bestuur en directeur van het Humanistisch Verbond

- Mede aan de hand van de verslagen van de Programmaraad werd stilgestaan bij de ontwikkeling van de programmering. Deze werd getoetst aan de hand van de stappen die vermeld zijn in het Jaarplan 2017.
- Ook de ontwikkeling van de Vereniging was vast onderdeel van de agenda, inclusief de toetsing daarvan aan het Jaarplan 2017.
- In het bijzonder heeft de Raad zich gewijd aan de toekomstverkenning om van aspirant-omroep uiteindelijk door te groeien naar omroep met een volwaardige erkenning en tegelijkertijd op een effectieve wijze het levensbeschouwelijk en maatschappelijk netwerk op de juiste wijze te kunnen integreren.
- In de eerste helft van het jaar heeft de Raad gewerkt aan de opvolging van de huidige bestuurder/hoofdredacteur, die inmiddels per 1 januari 2018 teruggetreden is en opgevolgd is door Willemien van Aalst.
- De financiële stand van zaken en de prognose werden geanalyseerd aan de hand van notities van de dagelijks bestuurder en de adjunct zakelijk leider en getoetst aan het vastgestelde beleid, met speciale aandacht voor liquiditeitsvraagstukken en de opbouw van reserve. Op 20 april werd de concept jaarrekening 2016 en het bestuursverslag 2016 goedgekeurd.
- Analyse van risico en management daarvan waren vast onderdeel van de besprekingen bij ieder relevant agendapunt. Op 8 december 2017 werd -conform Huis op Orde- de Risico-matrix besproken.
- Nagegaan werd of de op internet gepubliceerde lijst van nevenactiviteiten up to date is. Ook kwam de financiële onafhankelijkheid van de toezichthouders aan de orde. Vastgesteld is dat er met uitzondering van de vacatiegelden geen verdere financiële transacties tussen toezichthouders en Human hebben plaatsgevonden die de financiële onafhankelijkheid van de leden ten opzichte van Human in gevaar zou brengen.
- De Algemene Ledenvergadering van 11 juni werd voorbereid en geëvalueerd. Aan de goed bezochte ALV werd verantwoording afgelegd voor het gevoerde beleid. Dat werd met instemming ontvangen. Het jaarverslag 2016 werd vastgesteld.

Opvolgingsprocedure

De opvolging per 1 januari 2018 van de bestuurder/hoofdredacteur was vanzelfsprekend een belangrijk aandachtspunt van de Raad van Toezicht. Namens de Raad waren Magdeleen Sturm en Sem Bakker verantwoordelijk voor de procedure. Na overleg met de Personeelsvertegenwoordiging, de staf en diverse externe relaties werd een profielschets en de te volgen procedure door de Raad vastgesteld. Doel van de procedure was om uiterlijk eind juli tot afronding te komen.

De sollicitatiecommissie bestond naast de twee toezichthouders uit hoofdredacteur Marc Josten, eindredacteur online Sanne Breimer, adjunct zakelijk leider Elise Beukelman en Misja Pekel als voorzitter van de Personeelsvertegenwoordiging. Marcel Peek begeleidde als extern deskundige de commissie. Na lezing van de sollicitatiebrieven volgden twee rondes van gesprekken. De commissie prees zich gelukkig met de goede kandidaten die zich hadden aangediend. Unaniem werd besloten Willemien van Aalst voor te dragen aan de RVT, die op 18 juli instemde met de voordracht.

Huis Op Orde.

Op 26 september publiceerde het Commissariaat voor de Media in de brochure Huis Op Orde de beleidsregels waaraan *governance* bij de publieke omroepen dienen te voldoen. Per 1 januari 2018 dienden deze beleidsregels geïmplementeerd te zijn.

De Raad van Toezicht van Human concludeerde na een inventarisatie tijdens de vergadering van 8 december 2017 dat er geen wijzigingen behoeften plaats te vinden in de statuten en bijbehorende reglementen. Deze zijn in 2015 na het verlenen van de voorlopige erkenning opgesteld volgens de ook in Huis Op Orde benoemde principes tan aanzien van deugdelijk, deskundig en onafhankelijk toezicht.

Er zijn afspraken gemaakt, die beogen de werkwijze van de RvT op onderdelen meer aan te laten sluiten bij Huis op Orde, en tegelijkertijd aansluiting te houden bij het specifieke karakter van Human als kleine aspirant-omroep die zichzelf ziet als onderdeel van een maatschappelijke beweging.

- Op basis van een risico-matrix zijn de risicodomeinen meer gestructureerd in kaart gebracht. De rapportage over de ontwikkeling van deze domeinen heeft een meer gemarkeerde plaats op de agenda van de RvT gekregen. Op iedere vergadering worden drie domeinen gemarkeerd en gestructureerd uitgelicht, de risicobereidheid, beheersing en mogelijke impact besproken.
- Human heeft zich conform het beleidsplan 2016-2020 Durf te Denken ontwikkeld tot een netwerkorganisatie. De RvT toetst op zijn laatste vergadering van het jaar of er zich dilemma's hebben voorgedaan ten aanzien van Humans' redactionele onafhankelijkheid.
- Het vraagstuk van belangenverstrengeling kwam tot nu toe een keer per jaar aan de orde op de vergaderingen van de RvT, bij de inventarisatie van functies/nevenfuncties. Afgesproken is dat dit wederom geagendeerd wordt voor de vergadering op 19 april 2018.
- Geconstateerd is dat de RvT voor wat betreft (de schriftelijke vastlegging van) de zelfevaluatie van de RvT en het functioneringsgesprek tussen RvT en Bestuurder volgens een vast format dient te werken. Dat is inmiddels geïmplementeerd.
- In samenspraak met de PVT en de personeelsvergadering is de juiste toepassing van de klokkenluidersregeling vastgesteld.
- De RvT heeft op 8 december besloten dat de compliance officer Elise Beukelman rechtstreeks toegang tot de RvT heeft om een eventuele management override te ondervangen.
- Op human.nl zullen toezichthouders en bestuurder in 2018 beter zichtbaar worden gemaakt. Inhoudelijker en aantrekkelijker door middel van foto, korte bio, kort interview en beschrijving van het profiel, ieders deskundigheid en de beheerde portefeuille.

Human/VPRO

Een delegatie van de Raad van Toezicht van Human en van de Raad van Toezicht van de VPRO kwam in 2017 twee keer bijeen. Centraal bij deze bijeenkomsten stonden:

- Bespreking van het verloop van de samenwerking
- Verkenning van het gezamenlijke toekomstperspectief.

Aan de hand van de evaluaties van de samenwerkingsovereenkomsten en de SLA's werd geconstateerd dat beide organisaties op efficiënte wijze de samenwerking gerealiseerd hebben. Van de kant van Human werd geconstateerd dat de tijdiger rapportages door de VPRO bestuurder en toezichthouders van Human beter zicht gegeven heeft op de ontwikkelingen en prestaties.

Intern

De jaarlijkse bijeenkomst van de Raad van Toezicht en de PVT van Human vond plaats op 12 december.

Met de stafleden en andere medewerkers van Human werd door leden van de Raad van Toezicht regelmatig op informele basis gesproken. Veelal gebeurde dit tijdens Human-evenementen en premières van programma's. Ook presenteerden toezichthouders zich op de bijeenkomsten op maandagochtend van de medewerkers.

De mix van formele en informele bijeenkomsten zorgde ervoor dat de Raad van Toezicht, in het bijzonder de voorzitter breed geïnformeerd is over de gang van zaken binnen Human. Vanzelfsprekend speelt ook de wekelijks blog van de dagelijks bestuurder een belangrijke rol hierbij.

Goedkeuring

Op haar vergadering van 19 april 2018 heeft de Raad het Bestuursverslag 2017 goedgekeurd en daarmee vastgesteld dat op adequate wijze het overgrote deel van de gestelde doelen voor 2017 zijn gerealiseerd.

Opgesteld en getekend te Amsterdam, 19 april 2018.

Magdeleen Sturm (voorzitter)

Sem Bakker (vice-voorzitter)

Wim Boonstra

Haroon Sheikh

Yvonne Zonderop

Jaarrekening

Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

		31 december 2017		31 december 2016	
		€	€	€	€
<i>Vlottende activa</i>					
Vorraden					
Onderhanden werken	(1)		894.295		481.662
Vorderingen					
Handelsdebiteuren	(2)	61.180		43.672	
Belastingen en premies sociale					
Verzekeringen		0		0	
Overige vorderingen	(3)	269.605		138.760	
Overlopende activa	(4)	4.690		4.690	
			<u>328.709</u>		<u>187.122</u>
Liquide middelen					
Bank	(5)		2.396.407		1.637.237
			<u>3.626.177</u>		<u>2.306.021</u>

		31 december 2017		31 december 2016	
		€	€	€	€
Eigen vermogen					
Algemene reserve	(6)	338.588		108.481	
Reserve voor media-aanbod	(6)	500.000		500.000	
			838.588		608.481
Voorzieningen					
Jubilea	(7)	12.624		10.768	
Loopbaanontwikkeling	(7)	19.600		16.600	
			32.224		27.368
Kortlopende schulden					
Schulden aan leveranciers	(8)	970.537		809.373	
Belastingen en premies sociale verzekeringen	(9)	112.766		73.613	
Overige schulden	(10)	632.451		241.602	
Overlopende passiva	(11)	1.039.611		545.584	
			2.748.599		1.670.172
			<u>3.626.177</u>		<u>2.306.021</u>

Exploitatierkening 2017 volgens de categoriale indeling

In €

	2017	2016
Baten		
Media-aanbod (10)	7.351.715	5.695.414
Programmabonded eigen bijdragen (10)	495.731	457.099
Opbrengst overige nevenactiviteiten (10)	25.216	875
Opbrengst Verenigingsactiviteiten (10)	618.786	476.824
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	8.491.448	6.630.212
Lasten		
Lonen en salarissen (11)	1.347.883	995.959
Sociale lasten (12)	389.617	285.177
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0
Directe productiekosten (13)	5.693.603	4.152.954
Overige bedrijfslasten (14)	448.458	433.510
<i>Som der bedrijfslasten</i>	7.879.561	5.867.600
Bedrijfsresultaat	611.887	762.612
Financieel resultaat		
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	3.604	0
Rentelasten en soortgelijke kosten	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	0	0
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	615.491	762.612
Over te dragen reserve voor media-aanbod	-385.384	-211.723
Exploitatieresultaat na overdracht	230.107	550.889
FTE gemiddeld	26,3	18,5
FTE ultimo	28,8	20,2

Model IV

Toelichting op de exploitatierekening over 2017 per kostendrager

In €

	Radio	Televisie	Overig media-aanbod
Baten			
Media-aanbod	250.000	5.160.556	929.488
Media-aanbod (bijdrage frictiekosten)	0	0	0
Programmagebonden eigen bijdragen	0	495.731	0
Opbrengst programmabladen	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	0	0	0
Opbrengst Verenigingsactiviteiten	0	0	0
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	250.000	5.656.287	929.488
Lasten			
Lonen en salarissen	29.615	683.870	285.614
Sociale lasten	8.560	197.679	82.559
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0	0
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa	0	0	0
Directe productiekosten	221.010	4.666.138	533.666
Overige bedrijfslasten	875	12.839	1.303
Toerekening organisatiekosten			
<i>Som der bedrijfslasten</i>	260.060	5.560.526	903.142
Bedrijfsresultaat	-10.060	95.761	26.346
Financieel resultaat			
Opbrengst deelnemingen	0	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	0	0
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Exploitatieresultaat voor toerekeningen	-10.060	95.761	26.346
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	10.060	13.415	0
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	0	109.176	26.346
Over te dragen reserve voor media-aanbod	0	-109.176	-26.346
Exploitatieresultaat na overdracht	0	0	0
FTE gemiddeld	0,6	13,5	8,2
FTE ultimo	0,5	12,2	7,2

	Neven-activiteiten	Vereniging	Organisatiekosten	Totaal 2017
Baten				
Media-aanbod	0	0	1.011.671	7.351.715
Media-aanbod (bijdrage frictiekosten)	0	0	0	0
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0	0	495.731
Opbrengst programmabladen	0	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	25.216	0	0	25.216
Opbrengst Verenigingsactiviteiten	0	618.786	0	618.786
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0	0	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	25.216	618.786	1.011.671	8.491.448
Lasten				
Lonen en salarissen	0	59.436	289.348	1.347.883
Sociale lasten	0	17.180	83.639	389.617
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0	0	0
Bijzondere waardevermindering van vlottende activa	0	0	0	0
Directe productiekosten	1.741	271.047	0	5.693.603
Overige bedrijfslasten	0	27.182	406.260	448.458
Toerekening organisatiekosten		17.438	- 17.438	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	1.741	392.283	761.809	7.879.561
Bedrijfsresultaat	23.475	226.503	249.862	611.887
Financieel resultaat				
Opbrengst deelnemingen	0	0	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	3.604	0	3.604
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Exploitatieresultaat voor toerekeningen	23.475	230.107	249.862	615.491
Toerekening resultaat niet-programmagebonden EB	-23.475	0	0	0
Saldo uit gewone bedrijfsuitoefening	0	230.107	249.862	615.491
Over te dragen reserve voor media-aanbod	0	0	-249.862	-385.384
Exploitatieresultaat na overdracht	0	230.107	0	230.107
FTE gemiddeld	0	1,1	5,4	28,8
FTE ultimo	0	1,4	5,0	26,3

Model VI

TOELICHTING OP NEVENACTIVITEITEN PER CLUSTER 2017

	Cluster 1	Cluster 4	Totaal 2017
Baten			
Programmagebonden eigen bijdragen	0	0	0
Opbrengst programmabladen	0	0	0
Opbrengst overige nevenactiviteiten	50	25.166	25.216
Overige bedrijfsopbrengsten	0	0	0
<i>Som der bedrijfsopbrengsten</i>	50	25.166	25.216
Lasten			
Lonen en salarissen	0	0	0
Sociale lasten	0	0	0
Afschrijvingen op materiële vaste activa	0	0	0
Bijzondere waardevermindering van vl. activa			0
Directe productiekosten	0	1.741	1.741
Overige bedrijfslasten	0	0	0
Toerekening organisatiekosten	0	0	0
<i>Som der bedrijfslasten</i>	0	1.741	1.741
Bedrijfsresultaat	50	23.425	23.475
Financieel resultaat			
Opbrengst deelnemingen	0	0	0
Rentebaten en inkomsten uit beleggingen	0	0	0
Waardeverandering van vorderingen vaste activa	0	0	0
Waardeverandering van beleggingen & effecten	0	0	0
Rentelasten en soortgelijke kosten (-/-)	0	0	0
<i>Som der financiële baten en lasten</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Exploitatieresultaat voor toerekening Eigen Bijdrage	50	23.425	23.475

Cluster 1 - verkopen vastleggingen

Cluster 4 - verkopen of in licentie geven van programma's of programmaformats

Kasstroomoverzicht over 2017

	2017	2016
I. Kasstroom uit operationele activiteiten		
Exploitatieresultaat	230.107	550.889
Aanpassen voor:		
Afschrijving vaste activa	0	0
Mutatie voorziening	<u>4.856</u>	<u>27.368</u>
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	234.963	578.257
Mutatie voorraden	-412.633	-425.663
Mutatie vorderingen	-148.353	-169.432
Mutatie kortlopende schulden	<u>1.085.193</u>	<u>1.375.007</u>
Netto kasstroom uit operationele activiteiten	759.170	1.358.169
II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in (im)materiële vaste activa	0	0
Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	0	0
III. Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangsten uit langlopende schulden	0	0
Aflossing van langlopende schulden	<u>0</u>	<u>0</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Mutatie liquide middelen I- II + III	759.170	1.358.169
Liquide middelen einde boekjaar	2.396.407	1.637.237
Liquide middelen begin boekjaar	1.637.237	279.068
Mutatie liquide middelen	759.170	1.358.169

Overzicht sponsorbijdragen en bijdragen van derden (model VII)

Specificatie: Aansluiting subsidies in de exploitatie

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO-fonds	Mediafonds	NPO fonds
		-			
Ik laat je niet alleen	Mediafonds	18.000		18.000	
Maalstroom	Mediafonds	26.000		26.000	
Duivelse Dilemma Seks Ding	NPO-Fonds	180.000			180.000
Duivelse Dilemma Verloren Dochter	NPO-Fonds	180.000			180.000
Duivelse Nationale Het Verhoor	NPO-Fonds	8.804			8.804
Lenno en de Maanvis	NPO-Fonds	35.000	-		35.000
Tijd	NPO-Fonds	28.804			28.804
Altijd Zondag	NPO-Fonds	19.123			19.123
Aansluiting exploitatierekening		495.731	-	44.000	451.731

Specificatie: Aansluiting vermindering van subsidies van voorraad in de balans

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	Cobo-fonds	Mediafonds	NPO fonds
		-			
Een nieuwe morgen	Mediafonds	115.000		115.000	
Vrijheidsstrijder	Mediafonds	125.000		125.000	
		-			
Aansluiting "vermindering van voorraad" in de balans		240.000	-	240.000	

Sponsorbijdragen en bijdragen van derden

Direct aan buitenproducenten zijn geen bijdragen toegekend voor in 2017 uitgezonden programma's (alle programma's betreffen 1 aflevering).

Titel Media aanbod	Organisatie	Totale bijdrage	CoBO-fonds	Mediafonds	Overige Derden
		-			
		-			
Totaal ontvangen bijdragen door buitenproducent		-	-	-	-

Grondslagen voor waardering van activa en passiva en resultaatbepaling

Algemeen

Op de jaarrekening zijn de bepalingen en inrichtingseisen van toepassing zoals deze zijn vastgelegd in BW 2 Titel 9 en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Nadere uitwerking wordt gegeven in het Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en NPO en Ster 2016 uitgegeven door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, geldend voor de omroepinstellingen. Relevante aspecten voor de jaarrekeningen opgenomen in de Mediawet zijn tevens verwerkt in de jaarrekening.

De waardering van activa en passiva vindt plaats tegen nominale waarde. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben; winsten worden slechts opgenomen voor zover ze op de balansdatum zijn gerealiseerd. Voorzienbare verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Vorraden

Waardering van een eigen productie geschiedt tegen directe kosten. Onder de directe kosten vallen de personele kosten van eigen medewerkers en overige medewerkers, de facilitaire kosten en de overige programmakosten. Kosten die niet direct aan het programma zijn toe te rekenen (bijvoorbeeld die van de directie/programmaleiding en planning media-aanbod, netcoördinatie) maken deel uit van de organisatiekosten.

De waardering van media-aanbod wordt verminderd met de voor dit media-aanbod ontvangen bijdragen van derden. Deze betreffen bijdragen van commerciële sponsors, de Stichting Co-productiefonds Binnenlandse Omroep (CoBO), het Mediafonds, het NPO-Fonds en overige derden.

Gereed voor uitzending maar nog niet verspreid media-aanbod wordt op balansdatum individueel beoordeeld. Media-aanbod wordt volledig afgewaardeerd als er door de landelijke publieke media-instelling in overleg met de raad van bestuur van de NPO of de door hem gemandateerden definitief is besloten het media-aanbod niet te verspreiden.

Als twee jaar na de eerste voorraadwaardering nog geen beslissing is genomen ten aanzien van het verspreiden van media-aanbod, wordt het betreffende media-aanbod volledig afgewaardeerd. In specifieke gevallen kan hiervan worden afgeweken. Het gaat dan om gevallen waarin wel voldoende zekerheid bestaat over de verspreiding van het media-aanbod, maar niet over het jaar waarin de verspreiding zal plaatsvinden of de verspreiding later dan twee jaar na aankoop of productie zal plaatsvinden. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aankoop van (licenties voor) speelfilms en series die minimaal twee jaar na aankoop ingaan.

Herhalingen

De directe kosten van een eigen productie worden toegerekend aan de eerste verspreiding van deze productie. Alleen indien op het moment van eerste verspreiding schriftelijk is vastgelegd dat dit media-aanbod daadwerkelijk herhaald zal worden én voor de herhaling bekostiging is vastgesteld, mag een deel van de directe kosten worden toegerekend aan de herhaling. Waardering van een herhaling geschiedt tegen maximaal het vastgestelde bekostigingsbedrag.

Aangekochte producties waarbij op basis van contractuele afspraken is betaald voor het recht op herhaling van media-aanbod, worden op balansdatum gewaardeerd, mits schriftelijk is vastgelegd dat dit media-aanbod daadwerkelijk herhaald zal worden én voor de herhaling bekostiging is vastgesteld. Waardering geschiedt tegen maximaal het vastgestelde bekostigingsbedrag.

Alle herhalingen worden drie jaar na de eerste voorraadwaardering volledig afgewaardeerd

Vorderingen en schulden

De vorderingen en schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde. Voor zover noodzakelijk, is rekening gehouden met een voorziening wegens oninbare vorderingen.

Voorzieningen

Human heeft de pensioenen ondergebracht bij de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor de Media (PNO Media). Dit fonds kent per 31 december 2017 een dekkingsgraad van 105,1% (minimaal vereiste niveau is 104,2%).

Pensioenlasten zijn verantwoord in de periode waarop zij betrekking hebben, een eventuele vordering of schuld wordt per ultimo kalenderjaar op de balans gepresenteerd. Human heeft geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen in geval van een tekort bij de instelling waar de pensioenen zijn ondergebracht, anders dan voldoen van toekomstige hogere premies.

Jubileumvoorziening

De jubileumvoorziening betreft een voorziening voor toekomstige jubileumuitkeringen. De voorziening betreft de contante waarde van de in de toekomst uit te keren jubileumuitkeringen. De berekening is gebaseerd op gedane toezeggingen, blijfkans en leeftijd. Bij het tot stand komen van de berekende waarde is rekening gehouden met een rekenrente, gehanteerd bij pensioenregeling 'Artikel 44' uit het PNO pensioenreglement, die jaarlijks door de NPO wordt vastgesteld. Deze rekenrente wordt gehanteerd voor het contant maken van de toekomstige kasstromen bij de waardering van de voorziening.

Voorziening Loopbaantraject

Deze voorziening wordt gevormd op grond van de CAO voor het omroeperspersoneel en wordt nominaal bepaald.

Baten en Lasten

Inkomsten uit lidmaatschappen worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Inkomsten uit donaties worden volledig verantwoord in het jaar van ontvangst. Overige baten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Lasten

Hieronder worden alle uitgaven verstaan, voor zover ze betrekking hebben op het verslagjaar. Deze betreffen de lonen en salarissen, de sociale lasten, de afschrijvingen, de directe productiekosten, de overige bedrijfslasten en de rentekosten. De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Alle kosten die niet rechtstreeks samenhangen met de kernactiviteiten en dus verband houden met ondersteunende activiteiten, worden aangemerkt als organisatiekosten. De toerekening van de organisatiekosten aan neven- en verenigingsactiviteiten dient plaats te vinden op bedrijfseconomische grondslagen.

Periodieke rentelasten en soortgelijke lasten komen ten laste van het jaar waarover zij verschuldigd zijn.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

Toelichting op de balans per 31 december 2017

Flottende activa

(1) Onderhanden werken en gereed product met betrekking tot media-aanbod

In de voorraden zijn geen posten inzake herhalingsuitzendingen opgenomen.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Voorraad producties	1.134.295	568.162
Vooruit ontvangen bijdragen	(240.000)	(86.500)
	<u>894.295</u>	<u>481.662</u>

Vooruit ontvangen bijdragen

<u>Subsidiegever</u>	<u>Programma</u>	<u>2017</u>
	Televisie	€
Mediafonds	Vrijheidsstrijder	125.000
Mediafonds	Een nieuwe morgen	115.000
		<u>240.000</u>

Vorderingen

(2) Handelsdebiteuren

Ultimo boekjaar is het saldo gestegen ten opzichte van 2016 van € 43.673 naar € 61.180. De voornaamste oorzaak hiervoor is de doorbelasting aan de VPRO ad € 44.770 inzake doorberekening van personeel en de opbrengst uit royalty's en aan The School of Life ad € 9.194 inzake haar medewerking aan een programma.

Er is geen voorziening getroffen voor dubieuze debiteuren (2016: nihil).

(3) Overige vorderingen

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Te vorderen subsidies	141.682	138.360
Te vorderen OCW-bijdrage van NPO	124.501	0
Voorschot reis-&verblijfkosten	2.967	400
Voorschot productiekosten	455	0
	<u>269.605</u>	<u>138.760</u>

Ultimo boekjaar is er van de NPO €124.501 te vorderen aan OCW bijdrage. Deze is in het 1^e kwartaal verrekend.

In verband met het voor produceren van producties waren er enkele voorschotten verstrekt. Deze zijn worden weer verrekend.

(4) Overlopende activa

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Vooruitbetaalde bijdrage	4.690	4.690
	<u>4.690</u>	<u>4.690</u>

De Vereniging investeert in Human heeft via crowdfunding een investering gedaan in een documentaire-project. De bedoeling is dat met deze investering budget beschikbaar komt om van dit project het tweede leven na uitzending te onderzoeken.

Te vorderen van subsidiegevers

<u>Subsidiegever</u>	<u>Bedrag</u>	<u>Programma</u>	<u>Nr.</u>
	€		
NPO-Fonds			
	54.000	Duivelse Dilemma Seks Ding	F5217004
		Duivelse Dilemma Verloren	
	54.000	dochter	F5217005
	8.804	Duivelse Dilemma Het Verhoor	FO217011
	10.500	Lenno en de Maanvis	F5517009
	8.641	Tijd	F0117015
	5.737	Altijd Zondag	F0116002
	<u>141.682</u>		

(5) Liquide middelen

Ultimo boekjaar is het saldo gestegen van € 1.637.237 naar € 2.396.407

Voor een toelichting wordt verwezen naar het kasstroomoverzicht.

Alle liquide middelen staan ter vrije beschikking aan de Vereniging investeer in Human.

Eigen vermogen

(6) Algemene reserve

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	108.481	57.592
Resultaat boekjaar	230.107	50.889
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	338.588	108.481
	<hr/>	<hr/>

(6) Reserve voor media-aanbod

Tekorten en overschotten worden opgenomen in een "reserve voor media-aanbod". Deze reserve dient besteed te worden aan dezelfde doeleinden waarvoor de vergoeding oorspronkelijk was toegekend.

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Stand per 1 januari	500.000	0
Resultaat boekjaar	0	500.000
	<hr/>	<hr/>
Stand per 31 december	500.000	500.000
	<hr/>	<hr/>

De Raad van Bestuur van de Publieke Omroep heeft op 10 mei 2016 de gewijzigde Bindende Regeling Mediareserves vastgesteld. Hierin is vastgesteld dat Omroeporganisaties met een voorlopige erkenning maximaal € 500.000 mogen reserveren van de gelden voor de verzorging van media-aanbod aan het einde van het boekjaar.

Bestemming exploitatiesaldo

Van het resultaat uit gewone bedrijfsvoering ad € 230.107 (2016 € 550.889) is € 230.107 (2016 € 50.889) ten gunste gebracht aan de algemene (verenigings) reserve.

Vorzieningen

(7) Jubileumvoorziening

Uitkeringen aan het personeel vinden plaats bij een dienstverband van 25 en 40 jaar. De op korte termijn uit te keren jubileumvergoedingen worden opgenomen onder de kortlopende schulden, rekening houdende met het CAO recht van de werknemers op 2 dagen jubileum-verlof.

Het verloopoverzicht is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2017	10.768
Dotatie	1.856
	<hr/>
Stand per 31 december 2017	12.624
	<hr/>

(7) Voorziening loopbaanplanning

Op grond van de CAO hebben medewerkers het recht om eens in de 5 jaar een loopbaantraject te volgen voor een bedrag van maximaal € 1.000. Medewerkers die in dienst zijn getreden per 1 januari 2016 vanuit de Stichting Humanistische Omroep zijn met behoud van rechten overgenomen.

De voorziening is opgebouwd voor ieder jaar dat de medewerker ultimo boekjaar in dienst was en daarbij nog geen gebruik had gemaakt van de regeling.

Het verloopoverzicht is als volgt:

	€
Stand per 1 januari 2017	16.600
Besteding aan loopbaantraject	-1.000
Dotatie	4.000
	<hr/>
Stand per 31 december 2017	19.600
	<hr/>

Kortlopende schulden

(8) Schulden aan leveranciers

De schulden aan leveranciers ad € 970.537 (2016 € 809.373) zijn gestegen ten opzichte van 2016. Deze schulden zijn hoog ultimo boekjaar omdat Human in het vierde kwartaal enkele grote projecten had en enkele projecten moest voorfinancieren voor het begin van 2018. Daarom is ook de post onderhanden werk hoog.

In dit saldo is een schuld aan de VPRO begrepen ad 302k (2016 ad 310k) voor afgenomen diensten voortvloeiend uit de samenwerkingsovereenkomst en co-productieovereenkomsten.

(9) Belastingen en premies sociale verzekeringen

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Omzetbelasting	12.803	527
Loonheffing	99.963	73.086
	<hr/>	<hr/>
	112.766	73.613
	<hr/>	<hr/>

Ultimo 2017 was er over een productie waar buitenlandse medewerkers aan meededen omzetbelasting verschuldigd. Ultimo 2016 was er over een aankoop omzetbelasting verschuldigd. De loonheffing betreft de aangifte over december van het betreffende boekjaar. Deze last is hoger omdat er meer medewerkers in dienst waren ultimo boekjaar.

(10) Overige schulden

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Over te dragen reserve media-aanbod 2016	211.723	211.723
Over te dragen reserve media-aanbod 2017	385.384	0
Pensioenpremie	7.666	8.178
Vakantiedagen	27.678	21.701
	<u>632.451</u>	<u>241.602</u>

De over te dragen reserve media-aanbod betreft de overdracht van de reserve boven de norm uit 2016. Met de netmanagers van de NPO zijn over de programmatische inzet in 2018 afspraken gemaakt.

De werkdruk is in 2017 hoog geweest. Dit heeft geresulteerd in een hoog openstaand aantal dagen aan vakantierechten per individuele medewerker.

(11) Overlopende passiva

	<u>31-12-2017</u>	<u>31-12-2016</u>
	€	€
Vooruit ontvangen contributies 1)	278.501	225.231
Vooruit ontvangen baten 2)	37.290	20.790
Programmatische kosten 3)	638.706	241.330
Honoraria 3)	26.815	19.810
CAO verhoging over 2017 betaald in 2018 4)	24.389	0
Accountantskosten 5)	16.553	13.700
Licentiekosten 6)	0	13.000
Overig 7)	17.357	11.723
	<u>1.039.611</u>	<u>545.584</u>

1) Dit betreft het deel van de contributies dat tijdsevenredig in het volgende boekjaar als bate dient te worden genomen. Deze overloop is hoger omdat de gemiddelde contributie hoger is door verhoging van de contributie vanaf juni 2016.

2) De vooruit ontvangen baten zijn voor een documentaire-project als bijdrage aan het onderzoek naar het tweede leven na uitzending en de opstart van een ander documentaire project.

3) Ultimo boekjaar waren er nog programmatische kosten en honoraria te betalen voor programma's uitgezonden in 2017.

4) Dit betreft de CAO nabetaling in 2018 over 2017. De verhoging betreft 1,4%.

5) Dit betreffen de accountantskosten voor het lopende boekjaar.

6) Dit betreffen de licentiekosten van het boekhoud- en productiesysteem.

7) Dit betreffen kosten zoals AWO vergoeding, werkplekken, bankkosten 4^e kwartaal, vakantiekostenvergoeding van 2 RvT leden etc.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Samenwerkingsovereenkomst

Op 18 december 2015 is de samenwerkingsovereenkomst met de VPRO ondertekend. In deze overeenkomst draagt de aspirant omroep Vereniging Investeer in Human de verzorging van haar media-aanbod op aan de erkende publieke omroeporganisatie VPRO.

Human is op grond van artikel 2.26 eerste lid, onderdeel f MW gehouden de verzorging van haar media-aanbod op te dragen aan de NTR of een erkende publieke omroeporganisatie en kiest er derhalve voor om de verzorging van al haar media-aanbod, in het kader van haar voorlopige erkenning, te doen uitvoeren door de VPRO en partijen beschouwen de samenwerking derhalve als een overheidsopdracht voor diensten in de zin van artikel 2.24 van de Aanbestedingswet 2012.

De precieze afspraken zijn vastgelegd in 6 aparte service level agreements (SLA's).

SLA Huurovereenkomst.

De huurovereenkomst hiervoor loopt tot en met 31-12-2020. Bij aanvang is een huurprijs overeengekomen van € 28.380 per jaar. Voor bijkomende leveringen en of diensten is een aanvangsprijs bepaald van € 20.253.

Over de komende periode bestaat nog een huurverplichting (inclusief diensten) van € 145.899.

Looptijd 1 jaar € 48.633.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 97.266.

SLA Afdeling F&EO.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 61.000 op jaarbasis.

Looptijd 1 jaar € 61.000.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 122.000.

SLA afdeling Personeel & Organisatie.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 22.000 op jaarbasis.

Looptijd 1 jaar € 22.000.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 44.000.

SLA afdeling ICT & Productiefaciliteiten (I&P).

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 3.000 per werkplek. Met als startpunt 14 werkplekken.

Looptijd 1 jaar € 42.000.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 84.000.

SLA afdeling Productionele en Organisatorische ondersteuning.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 30.000 op jaarbasis.

Hiernaast is in de SLA het onderhoud en de doorontwikkeling van Human.nl opgenomen. Voor deze werkzaamheden krijgt de VPRO een vergoeding van € 39.000 op jaarbasis.

Looptijd 1 jaar € 69.000.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 138.000.

SLA afdeling Ledenservice.

Voor de beschreven diensten krijgt de VPRO een vergoeding van € 3 excl. Btw per lid.

Looptijd 1 jaar € 217.800 inclusief btw bij een geschat gemiddeld aantal leden van 60.000.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 435.600 inclusief btw bij een geschat gemiddeld aantal leden van 60.000.

Huurverplichtingen.

Naast de bovengenoemde ruimte in de Villa-VPRO wordt ook op het Ambonplein 73-79 te Amsterdam kantooruimte van het Humanistisch Verbond gehuurd. Deze huurovereenkomst loopt van 1 april 2017 tot en met 31-12-2020 en bedraagt € 24.577 per jaar vermeerderd met servicekosten ad € 4.116 per jaar.

Looptijd 1 jaar € 28.693.

Looptijd tussen de 2 en 5 jaar € 57.386.

Toelichting op de exploitatierekening 2017

(10) Media aanbod

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Vergoedingen OCW/Raad van Bestuur Stichting NPO	7.351.715	5.695.414
Inzet over te dragen reserve media-aanbod	0	0
Programmagebonden eigen bijdragen	495.731	457.099
Overige programmaopbrengsten	0	0
	<u>7.847.446</u>	<u>6.152.513</u>

In de vergoedingen OCW is een bijdrage opgenomen aan Overige Wettelijke Bijdragen (OWB) ad € 2.131.931 bestemd voor levensbeschouwelijke programmering. Human heeft in 2017 66 uur (2016 58 uur) levensbeschouwelijke zendtijd gevuld.

Programmagebonden eigen bijdragen

	<u>Bedrag</u>	<u>Programmatitel</u>	<u>Nr.</u>
	€		
Mediafonds	18.000	Ik laat je niet alleen	D6212
	26.000	Maalstroom	D6120
NPO-Fonds	180.000	Duivelse Dilemma Seks Ding	F5217004
	180.000	Duivelse Dilemma Verloren Dochter	F5217005
	8.804	Duivelse Nationale Het Verhoor	FO217011
	35.000	Lenno en de Maanvis	F55170009
	28.804	Tijd	FO117015
	19.123	Altijd Zondag	FO116002
	<u>495.731</u>		

De organisaties die hebben bijgedragen aan programma's van Human zijn niet gelieerd aan Human.

(10) Opbrengst overige nevenactiviteiten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Verkoop DVD's	50	87
Verkoop uitzendrechten/formats	25.166	788
	<u>25.216</u>	<u>875</u>

(10) Opbrengst verenigingsactiviteiten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Contributies leden	617.055	476.824
Donaties	1.731	0
	<u>618.786</u>	<u>476.824</u>

Ultimo 2017 bedroeg het aantal leden 56.721 (2016: 59.603).
Dat is een daling van 4,9%.

Specificatie bijdrage derden

Human heeft in opzet de volledigheid van de opbrengsten van rechtstreekse sponsoring aan buitenproducenten afgedwongen in de productieovereenkomsten. Hierin zijn bepalingen opgenomen, dat indien buitenproducenten rechtstreeks aan sponsoring willen doen, dit vooraf aan Human dient te worden overlegd. Vanuit de buitenproducenten heeft Human in 2017 geen meldingen ontvangen.

Onafhankelijk product

Het bedrag dat in 2017 is besteed aan onafhankelijke producties zoals bepaald in artikel 2.116 t/m 2.121 van de Mediawet 2008 is € 1.569.818 (2016: € 795.010). Dit is 66,7% (2016: 31,7%) van het media-aanbod 2016 zoals bedoeld in artikel 2.149 van de mediawet 2008.

(11) Lonen en salarissen

De personele kosten betreffen: 26,3 fulltime-equivalenten ultimo 2016 (2016: 20,2).
De salarissen zijn conform de CAO voor Omroep personeel.

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Salarissen CAO personeel	<u>1.347.883</u>	<u>995.959</u>

(12) Sociale lasten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
Pensioenregeling	152.999	106.531
Sociale lasten	224.828	170.186
Ziektekostenverzekering	11.790	8.460
	<u>389.617</u>	<u>285.177</u>

Op 1 januari 2016 kwamen bij de vereniging de eerste medewerkers in dienst. Gedurende 2017 heeft er een verdere opbouw van het personeel plaatsgevonden. We verwachten in 2018 op volle sterkte te zullen zijn. Het gemiddelde aantal fulltime-equivalenten bedroeg 28,8 (2016 18,5).

De jaarlijkse opbouw van de pensioenaanspraken bedraagt 1,875% van het pensioengevend salaris dat is gebaseerd op het brutoloon minus een franchise (2017: € 13.123). Het pensioengevend salaris is gemaximeerd op € 103.317. De jaarlijkse premie die voor rekening komt van de werkgever bedraagt 14,9% van het pensioengevend salaris, aangevuld met 1,5% over het salarisdeel boven € 103.317.

De hoogte van de premie wordt jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het bedrijfstakpensioenfonds op basis van de dekkingsgraad en verwachte rendementen. De dekkingsgraad van het betrokken bedrijfstakpensioenfonds bedraagt ultimo 2017 volgens opgave van het fonds 105,1%. Op basis van het uitvoeringsreglement heeft Human bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

De bijdrage van de onderneming aan de pensioenregeling in het boekjaar is € 152.999

Bijzondere waardevermindering van vlottende activa

Ultimo boekjaar wordt de voorraad individueel beoordeeld. Bepaald media-aanbod wordt volledig afgewaardeerd als er daadwerkelijk wordt besloten het media-aanbod niet te verspreiden. In 2017 is geen productie afgewaardeerd.

(13) Directe productiekosten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
<i>Technische productiekosten media-aanbod</i>		
Operationele productie	1.112.519	1.050.414
Filmzaken, eindbewerking en uitzending	443.779	416.986
	<u>1.556.298</u>	<u>1.467.400</u>
<i>Overige productiekosten media-aanbod</i>		
Honorering freelancers	1.586.319	1.243.794

Overige uitbestedingen	1.875.318	853.694
Uitzendrechten	273.438	119.457
Publiciteit	38.560	17.859
Assurantiën programmatisch	10.388	10.430
Distributiekosten uitzendrechten (sales)	1.741	0
Overige programmakosten	80.493	134.901
	<hr/>	<hr/>
	3.866.257	2.380.135
<i>Directe kosten vereniging</i>		
Telemarketingskosten 1)	-6.039	7.307
Bouw, onderhoud, beheer en hosting site 2)	17.400	41.291
Drukwerk en mailingen 3)	37.938	33.914
Onderzoekkosten	0	3.025
Ledenservice 4)	205.897	217.397
Vergaderkosten (ALV) 5)	15.733	2.385
Overig	119	100
	<hr/>	<hr/>
	271.048	305.419
	<hr/>	<hr/>
	5.693.603	4.152.954

Directe kosten vereniging

1) In 2017 zijn geen eigen belacties uitgevoerd. Een deel van de eerder gemaakte telemarketingskosten kon nog op de VPRO verhaald worden.

2) De Vereniging investeert in Human heeft in 2016 geïnvesteerd in een eigen CRM-systeem om de leden beter te kunnen benaderen. In 2017 waren er onderhouds- en abonnementskosten maar geen verdere ontwikkelingskosten.

3) Om zoveel mogelijk de leden te informeren en onze naamsbekendheid te vergroten wordt het HUMAN magazine 4x per jaar met de VPRO gids meegestuurd. Human betaald hiervan de verzendkosten. Daarnaast hebben we kosten gemaakt voor een mailing naar de leden voorafgaand aan de ALV.

4) De daling van de kosten van de ledenservice is te verklaren door het feit dat deze recht evenredig gekoppeld is aan het gemiddeld aantal leden per kalenderjaar.

5) De ALV van 11-06-2017 is georganiseerd in Beeld en Geluid met een lunch voor de leden. In 2016 was de ALV op 26-6-2016 in eigen huis georganiseerd waardoor de kosten lager uitvielen.

(14) Overige bedrijfslasten

	<u>2017</u>	<u>2016</u>
	€	€
<i>Algemene kosten</i>		
Overige kosten CAO personeel 1)	36.653	57.618
Vacatievergoeding Raad van Toezicht 2)	8.806	2.868
Porti, bank- en incassokosten	16.436	22.415
Accountantskosten 3)	27.588	22.966
Advieskosten	14.829	15.782

Administratiekosten 4)	113.000	113.000
ICT automatisering en ondersteuning 5)	57.189	58.605
Drukwerk, kantoorbenodigdheden 6)	18.298	30.060
Ingehuurd personeel 7)	43.950	0
Overig 8)	14.234	18.262
	<hr/>	<hr/>
	350.983	341.576
	<hr/>	<hr/>
<i>Huisvestingskosten</i>		
Huur 9)	67.960	65.337
Servicekosten en overig 9)	29.515	26.597
	<hr/>	<hr/>
	97.475	91.934
	<hr/>	<hr/>
	448.458	433.510
	<hr/>	<hr/>

1) In de post overige kosten CAO personeel was in 2016 de CAO verplichting opgenomen inzake loopbaantrajecten ad € 16.600, mobiliteitscentrum ad € 2.180 en stage en werkervaringsplaatsen ad € 1.211. Daarnaast was de verplichting aan vakantiedagen ad € 21.701 en de opbouw van de jubileumvoorziening ad € 9.858 met 2 CAO vrije dagen ad € 910 opgenomen.

Human heeft op 1 januari 2016 de medewerkers van de Stichting Human overgenomen met behoud van rechten. Derhalve zijn de verplichtingen inzake loopbaantrajecten en jubileumuitkeringen inclusief opgebouwde rechten in de Stichting Human hier ten laste van het resultaat gebracht.

2) In de ALV van 26 juni 2016 is besloten dat de Raad van Toezicht € 125 excl. BTW per bezochte vergadering en bijeenkomst waarin ze de raad vertegenwoordigen mogen ontvangen.

3) De accountantskosten voor de jaarrekeningcontrole bedragen € 27.588 (2016: € 22.966) inclusief Omzetbelasting.

4) Vanaf 1 januari is de VPRO verantwoordelijk voor het verzorgen van het media-aanbod van Human. In deze post zijn de kosten opgenomen voor de afdelingen F&EO, Productie en P&O.

5) In deze post zijn de kosten opgenomen voor de afdeling I&P van de VPRO voor de verzorging van de ICT diensten en de licentiekosten.

6) In deze post zijn alle kosten opgenomen voor nieuw drukwerk, kantoorbenodigdheden, kopieerkosten etc.

7) Deze post betreft ingehuurd personeel van de VPRO voor Marketing & Communicatie.

8) Hierin zijn begrepen de promotie- en publiciteitskosten, assurantiën en vergaderkosten.

9) Hierin zijn begrepen de kosten voor huur en bijkomende kosten (zoals receptie, schoonmaak etc.) in Hilversum in het VPRO gebouw en in Amsterdam op de Weteringschans bij het Humanistisch Verbond. In april is het Humanistisch Verbond verhuisd naar het Ambonplein. Human huurt daar van het HV enkele ruimtes om voldoende met de achterban in contact te blijven.

Lasten onafhankelijk Product

De totale lasten, zoals opgenomen in de exploitatierekening 2016, die samenhangen met de verzorging van media-aanbod dat bestaat uit Europese producties die kunnen worden aangemerkt als onafhankelijke productie bedroegen in 2017 € 2.821.302 (2016 € 795.010).

Bartering-contracten (Model VIII)

Human maakte geen gebruik van Bartering contracten.

Honorarium Accountant

Het honorarium voor de controle van de jaarrekening bedraagt in het verslagjaar € 27.588 (2016: € 22.833) (inclusief niet verrekenbare btw).

Bezoldiging bestuurders, directie en toezichthouders

De dagelijks bestuurder de heer A. Janssens had in 2017 een vast dienstverband bij de Vereniging Investeer in Human.

Er waren geen overige voorzieningen betaalbaar op termijn c.q. ontslagvergoedingen ultimo 2017. Op 1 december is mevrouw W. van Aalst in dienst getreden. Vanaf 1 januari 2018 heeft zij de functie van dagelijks bestuurder overgenomen van de heer A. Janssens. De heer A. Janssens zal zich de komende jaren inzetten als hoofdredacteur (tot 1 oktober 2018) en eindredacteur.

De Raad van Toezicht ontvangt € 125 excl. BTW per bezochte vergadering en bijeenkomst waarin ze de raad vertegenwoordigen vanaf 26 juni 2016 (ALV).

Samenstelling Raad van Toezicht per 31-12-2017

M. Sturm, voorzitter
 S. Bakker
 H. Sheikh
 W. Boonstra
 Y. Zonderop

Dagelijks bestuurder
 A. Janssens

Beloningskader Presentatoren in de Publieke Omroep

Bij Human zijn geen presentatoren werkzaam die binnen de CAO voor omroep personeel gehonoreerd worden. De honorering blijft derhalve onder het maximum. Daarnaast wordt incidenteel een presentator met een "VAR/WUO voor presentatie" ingehuurd.

Wet Normering Topinkomens (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Krachtens de WNT zijn bij algemene maatregel van bestuur, bij ministeriële regeling en in beleidsregels algemene regels en specifieke (sectorale) regels vastgesteld. Op grond van de WNT mag in 2017 het inkomen van topfunctionarissen in de (semi) publieke sector behoudens overgangsrecht maximaal 100% van het ministersalaris zijn. Dat komt in 2017 neer op € 181.000 inclusief belaste kostenvergoedingen en pensioenbijdrage werkgever.

Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van Raad van Toezicht; dit bedraagt voor de voorzitter 7,5% en voor de overige leden 5% van het bezoldigingsmaximum.

Het toezichthoudende bestuur van Human is onbezoldigd.

Bezoldiging topfunctionarissen;
 Leidinggevende topfunctionarissen

	2017	2016
A. Janssens		
Functie	Dagelijks bestuurder	Dagelijks bestuurder
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden	nvt	nvt

Bezoldiging		
Beloning	€ 118.134	€ 115.395
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies)	€ 15.402	€ 13.463
Totaal bezoldiging	€ 133.536	€ 128.858
Toepasselijk WNT-maximum	€ 181.000	€ 179.000

	2017
W. van Aalst	
Functie	Dagelijks bestuurder
Duur dienstverband	1/12 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	nvt
Bezoldiging	
Beloning	€ 8.044
Belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen	€ 0
Voorzieningen tbv beloningen betaalbaar op termijn (pensioenpremies)	€ 1.031
Totaal bezoldiging	€ 9.075
Toepasselijk WNT-maximum	€ 15.373

De bezoldiging per vergadering cq vertegenwoordiging van de toezichthoudende topfunctionarissen is €125 exclusief BTW

Toezichthoudende topfunctionarissen					
Naam	M. Sturm	S. Bakker	H. Sheikh	W. Boonstra	Y. Zonderop
Functie	Voorzitter RvT	Vice-voorzitter	Lid RvT	Lid RvT	Lid RvT
Duur dienstverband	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	1-1 t/m 31-12	11-6 t/m 31-12
Individueel WNT-maximum	27.150	18.100	18.100	18.100	18.100
Bezoldiging					
Beloning/ Belaste onkostenvergoeding	2.625	2.000	1.250	750	1.000
Totaal bezoldiging 2017	2.625	2.000	1.250	750	1.000

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hierboven vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2017 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2017 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de stichting en nauwe verwanten zijn verbonden partijen. Alle transacties met verbonden partijen zijn onder normale marktvoorwaarden tot stand gekomen en hebben een zakelijk karakter.

Statutaire regeling resultaatbestemming

In de statuten is geen regeling opgenomen ten aanzien van de resultaatbestemming.

Voorstel resultaatbestemming

Van het resultaat uit gewone bedrijfsvoering ad € 230.107 (2016 € 550.889) is € 230.107 (2016 € 50.889) ten gunste gebracht aan de algemene (verenigings) reserve. Dit voorstel voor resultaatbestemming is in de jaarrekening verwerkt.

Jaarrekening voor akkoord getekend te Amsterdam, 19 april 2018.

Magdeleen Sturm (voorzitter)

Sem Bakker (vice-voorzitter)

Haroon Sheikh

Wim Boonstra

Yvonne Zonderop

Model IX Programmakosten per domein per platform 2017

Domein	NPO 1	NOP 2	NPO 3	Z@PP(ELIN)	Totaal TV
Nieuws					-
Opinie		1.022.703			1.022.703
Sport					-
Samenleving	326.084	2.156.773	363.279	326.052	3.172.188
Kennis					-
Expressie		1.141.433	16.743	207.459	1.365.635
Amusement Bijzondere kosten					-
Totaal	326.084	4.320.909	380.022	533.511	5.560.526

Domein	NPO Radio 1	NPO Radio 2	NPO 3FM	NPO Radio 4	NPO Radio 5	Totaal Radio
Nieuws						0
Opinie	194.549					194.549
Sport						0
Samenleving	65.511					65.511
Kennis						0
Expressie						0
Amusement Bijzondere kosten						0
Totaal	260.060	0	0	0	0	260.060

Overige gegevens

Gebeurtenissen na balansdatum

De publieke omroep heeft in het verleden met de Belastingdienst afgestemd dat zij integraal vennootschapsbelastingplichtig is. Met de Belastingdienst is een vaststellingsovereenkomst gesloten aangaande de wijze waarop de fiscale winst dient te worden bepaald. De Belastingdienst heeft de bestaande vaststellingsovereenkomst opgezegd per 1 januari 2017.

Sinds het maken van deze afspraak zijn relevante omstandigheden (met name de Mediawet) ingrijpend gewijzigd. De publieke omroep heeft daarom in 2016 haar vennootschapsbelastingplicht heroverwogen. Er is sprake van een vennootschapsbelastingplicht voor zover een vereniging één of meer ondernemingen drijft. De publieke omroep heeft goede argumenten zich op het standpunt te stellen dat zij niet belastingplichtig is voor de vennootschapsbelasting. Dit is bij de Belastingdienst aan de orde gesteld.

De vennootschapsbelastingpositie in deze jaarrekening is in overeenstemming met de thans geldende afspraak vastgesteld. De discussie met de Belastingdienst over de vennootschapsbelastingplicht en een eventuele nieuwe invulling daarvan met ingang van 1 januari 2017 is momenteel nog gaande.

Controleverklaring

De controleverklaring is opgenomen op de volgende pagina.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Vereniging Investeer in Human

Ons oordeel

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017 van Vereniging Investeer in Human te Hilversum gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- ▶ geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging Investeer in Human per 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO en de bepalingen bij en krachtens de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT);
- ▶ zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO.

De jaarrekening bestaat uit:

- ▶ de balans per 31 december 2017;
- ▶ de exploitatierekening over 2017;
- ▶ de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO en de Regeling controleprotocol WNT 2017 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie "Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening".

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging Investeer in Human zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- ▶ het verslag bestuur 2017;
 - ▶ het verslag raad van toezicht 2017;
 - ▶ de overige gegevens.
-
- ▶ Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:
 - ▶ met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
 - ▶ alle informatie bevat die op grond van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording landelijke publieke media-instellingen en de NPO is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording landelijke publieke media-instellingen en de NPO.

Beschrijving van verantwoordelijkheden voor de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO en de bepalingen bij en krachtens de WNT. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate, maar geen absolute mate, van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten ontdekken. Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel. Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Controleprotocol Publieke Media-instellingen van de Regeling vaststelling Handboek Financiële Verantwoording Landelijke Publieke Media-instellingen en de NPO, de Regeling controleprotocol WNT 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen.

Onze controle bestond onder andere uit:

- ▶ Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte.
- ▶ Het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- ▶ Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- ▶ Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- ▶ Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- ▶ Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- ▶ Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bevestigen aan de raad van toezicht dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad van toezicht over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Utrecht, 19 april 2018

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. M. Bruggeman RA